

Gemeente Rheden

Programmabegroting 2019

Paragrafen

Data vaststelling

B&W : 16 oktober 2018

Raad : 6 november 2018

Lokale Heffingen

Inleiding

In de paragraaf lokale heffingen wordt ingegaan op de ontwikkelingen van de verschillende belastingen en heffingen en de consequenties voor onze inwoners. Daarbij wordt aandacht besteed aan de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen. Verder wordt inzicht gegeven in de kostendekkendheid van een heffing.

Voor de lokale heffingen vormen de uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in de kadernota 2019 de kaders voor het vaststellen van de tarieven en opbrengsten.

Uitgangspunt is o.a. dat lokale belastingen en heffingen voor de inwoner niet meer stijgen dan de jaarlijkse inflatie.

In de kadernota 2019 is uitgegaan van een inflatiepercentage van 2,3%.

De paragraaf lokale heffingen bestaat uit de volgende onderdelen:

- wettelijke bepalingen
- geraamde opbrengsten uit lokale heffingen
- ontwikkeling lokale lastendruk
- voorstel tariefaanpassingen
- kwijtscheldingsbeleid
- kostendekking heffingen

Wettelijke bepalingen

Gemeenten zijn beperkt in de belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen heft de gemeente rechten (leges) voor individuele diensten aan haar burgers. De tarieven van deze rechten dienen zo te worden gesteld dat de opbrengsten de kosten niet te boven gaan. De opbrengsten hebben een directe relatie met de kosten voor de dienstverlening (gebonden heffingen) en zijn daarmee maximaal 100% kostendekkend. Hierbij worden de direct en indirect toe te rekenen kosten en baten aan de prestatie (activiteit) toegerekend en vervolgens op grond van de geraamde aantallen 'omgeslagen' in een tarief, waarbij vervolgens een maximaal kostendekkend tarief ontstaat. Het gaat hierbij om rechten als afvalstoffenheffing en reinigingsrechten, rioolheffing, bouwleges en begraafrechten.

Ten aanzien van de secretarieleges wordt gestreefd naar 100% kostendekkendheid. Echter, er wordt er vanuit de rijks wetgeving voor bepaalde producten (paspoorten, rijbewijzen) een maximering van tarieven opgelegd waardoor de dekking aan verandering onderhevig is. Samenvattend:

Uitgangspunten tarievenbeleid lokale heffingen	100 % kostendekkend tarief	Jaarlijkse stijging op basis van inflatiepercentage	Andere uitgangspunten
Onroerendezaakbelastingen			X
Afvalstoffenheffing / reinigingsrechten	X		
Rioolheffing (en rioolaansluitrecht)	X		
Bouwleges	X		
Parkeerbelastingen			X
Hondenbelasting		X	
Toeristenbelasting		X	
Forensenbelasting		X	
Secretarieleges	X		
Lijkbezorgingsrechten	X		

Geraamde opbrengsten uit lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lokale heffingen voor 2019 en de vergelijking met 2018.

Opbrengsten lokale belastingen, heffingen en retributies (x € 1.000)	Netto 2018	Mutatie	Netto 2019	Kwijtschelding	Bruto 2019
Onroerende zaakbelastingen	8142	187	8329	6	8335
Afvalstoffenheffing	3104	361	3465	175	3640
Reinigingsrechten	70	8	78	-	78
Rioolheffing	4126	97	4223	180	4403
Bouwleges	600	50	650	-	650
Parkeerbelastingen	123	-53	70	-	70
Hondenbelasting	209	-	209	15	224
Toeristenbelastingen	142	6	148	-	148
Secretarieleges	495	-	495	-	495
Begraafrechten	501	-	501	3	504
Forensenbelasting	48	-	48	-	48
Marktgelden	19	-	19	-	19
Overige heffingen	47	-	47	-	47
Totaal	17.626	656	18.282	379	18.661

Ontwikkeling lokale lastendruk

Door de provincie Gelderland vindt jaarlijks een onderzoek plaats naar de ontwikkelingen van de lokale lasten per individuele gemeente en wordt de lokale lastendruk van de gemeenten onderling vergeleken. In onderstaand overzicht ziet u een vergelijking van de totale belastingdruk per inwoner en per belastingsoort voor diverse gemeenten in de regio over de jaren 2017 en 2018. Tevens is de belastingdruk afgezet tegen het provinciaal gemiddelde.

Zowel voor de OZB als voor de afvalstoffenheffing is er sprake van een lagere belastingdruk per inwoner dan het provinciaal gemiddelde. Alleen ten aanzien van de rioolheffing komen wij boven het provinciaal gemiddelde uit. De totale belastingdruk per inwoner is al meerdere jaren op rij lager dan het provinciale gemiddelde. In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de belastingdruk per inwoner en de vergelijking met andere gemeenten en de provincie.

	OZB		Afvalstoffenheffing		Rioolheffing		Totale belastingdruk		Prognose 2019
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	
<i>Provinciaal gemiddelde</i>	235	239	79	77	94	95	408	411	
Gemeente									
Arnhem	336	340	98	97	103	104	537	541	
Rozendaal	245	246	94	100	95	95	434	441	
Renkum	199	206	102	108	107	109	408	423	
Bronckhorst	196	199	83	87	118	119	397	405	
Doetinchem	200	204	101	100	96	98	397	402	
Lingewaard	236	251	62	71	99	108	397	430	
Zevenaar	241	226	54	61	94	102	389	389	
Duiven	222	232	84	88	81	80	387	400	
Brummen	172	176	80	71	130	124	382	371	
Doesburg	173	158	114	115	93	104	380	377	
Zutphen	178	186	89	92	85	89	352	367	
Rheden	184	187	73	75	100	99	357	361	375 *)
Westervoort	162	166	83	85	94	97	33	349	
Overbetuwe	146	149	80	80	51	48	277	278	

*)De gemiddelde aanslag per huishouden: OZB € 191, afval € 83 en riool € 101.

Bron: Provincie Gelderland, afdeling KOB/IBT <https://ftgelderland.databank.nl> d.d. 25 september 2018. De vergelijkende cijfers OZB en afval voor 2018 zijn voor Rheden aangepast n.a.v. het amendement "beperken van de verhoging tarieven afvalstoffenheffing". De gegevens van de provincie zijn gebaseerd op de bedragen uit de primitieve begroting.

Het uitgangspunt uit het coalitieakkoord is dat de lastendruk voor de inwoners met maximaal het inflatiepercentage mag stijgen. Daarnaast streven we naar kostendekkende heffingen. Om aan de doelstelling van de belastingdruk te kunnen voldoen is ervoor gekozen om de afvalstoffenheffing en rioolheffing niet geheel kostendekkend te laten zijn. De stijging van de rioolheffing wordt beperkt tot het in de Kadernota 2019 overeengekomen percentage van 2,3%. De afvalstoffenheffing stijgt ook met 2.3%, maar daarnaast wordt ook de belasting die het Rijk heft op de verbranding van afval in het tarief meegenomen. Dit wordt bij het afvalstoffenheffing verder toegelicht.

Voorstel tariefaanpassingen

Onderstaand wordt op grond van wettelijke bepalingen en beleidsuitgangspunten inzicht gegeven in de verwachte tariefbepaling voor 2019. Pas bij de vaststelling van de belastingverordeningen worden de tarieven definitief vastgesteld. Dit vindt plaats in de Raad van eind november 2018.

OZB

Bij het opstellen van de programmabegroting 2019 zijn alle mutaties in de WOZ-waarden tot het moment van opmaken van de begroting meegenomen (peildatum 1 juli 2018) en is tevens de waardeontwikkeling van het bestand ingecalculeerd. Uw raad stelt de definitieve tarieven bij de wijziging van de belastingverordening vast. De verwachte stijging van het totale waarde bestand voor woningen maakt dat de tarieven voor de OZB woningen dalen. Voor niet-woningen stijgen de tarieven omdat de waarde stijging lager is dan de inflatiecorrectie. Per saldo stijgen de opbrengsten met maximaal het verwachte inflatiepercentage.

De tarieven OZB uitgedrukt in percentage van onroerend zaak zijn in de onderstaande tabel weergegeven met daarbij de vergelijking met vorig begrotingsjaar.

Soort	2018	2019	verandering
Woningen			
- eigenaar	0,1368 %	0,1344 %	-1.75 %
Niet-woningen			
- eigenaar	0,2383 %	0,2429 %	1.93 %
- gebruiker	0,1914 %	0,1951 %	1.93 %

De relatieve daling van het tarief voor woningen en de relatieve stijging van niet-woningen ontstaan door:

- de waarde ontwikkeling van woningen (+4.7%) en niet-woningen (+1%) waardoor de tarieven naar beneden worden bijgesteld én;
- de inflatiecorrectie van 2.3% wat een opwaarts effect heeft op de tarieven.

Per saldo leidt deze berekeningswijze van de tarieven tot een lastenverzwaring ter hoogte van het inflatiepercentage van 2.3 % voor zowel woningen als niet-woningen.

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Voor de afvalinzameling heeft in 2017 een aanbesteding plaatsgevonden. Dit heeft geresulteerd in een stijging van de kosten. Daarnaast is met ingang van 2019 belasting verschuldigd over de verbranding van afval. Hiervoor is extra een bedrag van € 270.000 geraamd. Door deze maatregel van het Rijk stijgen de tarieven voor de afval inzameling met 10%.

De totale te dekken kosten van de afvalstoffenheffing zijn als volgt opgebouwd:

	Kosten in 2018	Kosten in 2019
7.3 Afval	2.667.524	3.150.477
0.4 Overhead	47.074	53.693
0.5 Rente	12.151	11.279
0.64 Belastingen overig	83.397	83.441
0.8 Overige baten en lasten	-70.336	-70.336
2.1 Verkeer en vervoer	58.868	58.900
6.3 Inkomensregelingen	190.000	175.200
Btw compensatie	550.000	600.000
Totale kosten	3.638.678	4.062.654
Opbrengst heffingen	3.195.779	3.640.932
Dekkingspercentage	87.83%	89.62%

Voor het belastingjaar 2019 zijn voor de kostentoerekening dezelfde uitgangspunten gehanteerd als in 2018. De stijging van de totale kosten ten opzichte van 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door de belasting op de verbranding van afval. Daarnaast zijn de effecten van de aanbesteding in 2017 beter in beeld.

In het coalitieakkoord is het uitgangspunt opgenomen dat de lokale belastingen en heffingen voor de inwoner niet meer stijgen dan de jaarlijkse inflatie (2.3%). Echter door de Rijksmaatregel om de belastingheffing op verbranding van afval ook toe te passen op afval dat buiten Nederland wordt verbrand is het redelijk deze kosten door te belasten aan de inwoners.

Over de voorgaande belastingjaren ziet de ontwikkeling er als volgt uit:

Afvalstoffenheffing	2016	2017	2018	2019	verandering
Basisbedrag	23,50	25,20	25,68	26,28	
140 liter container	134,41	146,16	152,16	167,28	9.9%
180 liter container	166,02	180,12	187,56	206,16	9.9%
240 liter container	213,07	230,64	240,12	264,00	9.9%
Verzamelcontainer hoogbouw	134,41	146,16	152,16	167,28	9.9%

De reinigingsrechten voor bedrijven stijgen door de stijging van de lasten. Dat de stijging hoger uitvalt dan bij de afvalstoffenheffing is te verklaren uit de verdeelsleutel van de toe te wijzen kosten aan de reinigingsrechten. De gemeente treedt wat betreft de reinigingsrechten op als ondernemer, zodat over dit tarief nog 21% BTW berekend wordt.

Reinigingsrecht	2018	2019	verandering
Tarief	183,24	209,16	14 %

Rioolheffing

De wet milieubeheer schrijft gemeenten voor een plan op te stellen voor de inzameling en het transport van afvalwater. Bij de tariefberekening heeft het geldende Gemeentelijk rioleringsplan als basis gediend. De kosten zijn harder gestegen dan de verhoging van de inkomsten uit heffingen met de inflatiecorrectie. Hierdoor komt het dekkingspercentage op 96% (2018 was 100%).

De totale te dekken kosten van rioolheffing zijn als volgt opgebouwd:

	Kosten in 2018	Kosten in 2019
7.2 Riolering	2.182.143	2.325.400
0.4 Overhead	620.000	706.800
0.5 Rente	800.000	800.000
0.64 Belastingen overig	125.000	125.000
2.1 Verkeer en vervoer	124.590	124.590
6.3 Inkomensregelingen	180.000	180.000
Btw compensatie	275.000	312.500
Totale kosten	4.306.733	4.574.290
Opbrengst heffingen	4.306.733	4.403.032
Dekkingspercentage	100,00%	96,3%

Voor het belastingjaar 2019 zijn voor de kostentoe rekening dezelfde uitgangspunten gehanteerd als in 2018. Door de aantrekkende economie zijn de prijzen voor beheer en onderhoud gestegen. De tarieven 2019 stijgen t.o.v. 2018 met 2.3%

Mogelijk kan het tekort aan het eind van het jaar gedekt worden uit de voorziening onderhoud riolering aangewend indien de voorziening hoger is dan het afgesproken niveau (€ 1.000.000 met een bandbreedte van € 250.000).

Over de voorgaande belastingjaren ziet de ontwikkeling er als volgt uit:

Rioolheffing	2016	2017	2018	2019	verandering
Eigenaar	68,28	68,76	68,08	69,60	2,2%
Gebruiker					
< 300 m3	121,80	122,64	121,44	124,20	2,3%
300 - 999 m3	344,40	346,80	343,32	351,24	2,3%
1000 - 9999 m3	2844,96	2864,88	2836,20	2901,48	2,3%
> 9999 m3	22359,72	22516,20	22291,08	22803,72	2,3%

Lijkbezorgingsrechten

Sinds 2011 is er sprake van een kostendekkend tarief. Ten opzichte van het belastingjaar 2018 blijkt er geen noodzaak tot een aanpassing van de tarieven voor het belastingjaar 2019.

Toeristenbelasting & Watertoeristenbelasting

Voor deze belastingsoort geldt de beleidslijn dat de tarieven jaarlijks worden aangepast aan de inflatiecorrectie. Voor het begrotingsjaar 2019 wordt uitgegaan van een inflatiepercentage van 2,3%. Door de afronding van het basistarief op hele centen wijkt de daadwerkelijke tariefstijging enigszins af van het inflatiepercentage. Ook de tarieven voor de seizoen plaatsen en jaarplaatsen wijken enigszins af van de inflatiecorrectie, omdat deze tarieven gedeeltelijk opgebouwd zijn uit een forfaitaire berekeningswijze. Het tarief van de watertoeristenbelasting is per overnachting het dubbele van het basistarief toeristenbelasting.

De ontwikkeling van de toeristenbelasting staat in onderstaand overzicht vermeld.

Toeristenbelasting	2018	2019	verandering
Overnachtingen (basistarief)	1,14	1,17	2,63 %
Seizoenstandplaatsen	139,65	143,33	2,63 %
Jaarstandplaatsen	165,98	170,35	2,63 %

De ontwikkeling van de watertoeristenbelasting staat in onderstaand overzicht vermeld.

Watertoeristenbelasting	2018	2019	verandering
Overnachtingen (basistarief)	2,28	2,34	2.63 %

Forensenbelasting

Het basistarief van de forensenbelasting wordt normaal gecorrigeerd met het jaarlijkse inflatiepercentage. Het belastbare feit voor de forensenbelasting komt sterk overeen met die voor de toeristenbelastingen. Daarmee is een verschil in tariefhoogte tussen jaarstandplaatsen van de toeristenbelasting en het basistarief voor de forensenbelasting (ook vanuit juridisch oogpunt) niet wenselijk. De verhoging van het tarief voor de forensenbelasting volgt daarmee de verhoging van het tarief van de jaarplaatsen (toeristenbelasting).

De ontwikkeling van de tarieven staat in onderstaand overzicht vermeld:

Forensenbelasting	2018	2019	verandering
Basistarief	165,98	170,35	2,63 %
Opslag	1,00	1,02	2,0 %

Hondenbelasting

Het beleidsuitgangspunt ten aanzien van de hondenbelasting is een jaarlijkse verhoging met de inflatiecorrectie. Voor het begrotingsjaar 2019 wordt uitgegaan van een inflatiepercentage van 2,3%. Aangezien de hondenbelasting een tijdvakbelasting is dienen de tarieven deelbaar te zijn door twaalf (aantal maanden per jaar). Hierdoor ligt de daadwerkelijk tariefstijging voor de hondenbelasting tussen de 1,3% en 1,4%.

Tussen elk van de tarieven zit een gelijk verschil van € 8,64. Het kenneltarief is een optelling van de tarieven voor de 1e en 2e hond. De ontwikkeling van de tarieven staat in onderstaand overzicht vermeld.

Hondenbelasting	2018	2019	verandering
1e hond (basistarief)	55,92	57,24	2,36 %
2e hond	64,56	66,00	2.23 %
3e hond	73,20	74,76	2,13 %
4e hond	81,84	83,52	2,05 %
5e hond	90,48	92,28	1,99 %
Elke volgende meer	8,64	8,76	1,99 %
Kenneltarief	120,48	123,24	2,30 %

Leges

Voor de leges geldt het uitgangspunt dat de hiervoor in aanmerking komende producten gemiddeld kostendekkend worden geleverd. In november wordt middels een afzonderlijk raadsvoorstel aan de raad gevraagd akkoord te gaan met de legestarieven voor het komende begrotingsjaar.

Kwijtscheldingsbeleid

Rheden kent de mogelijkheid tot kwijtschelding van belastingen. Daarvoor is een kwijtscheldingsverordening opgesteld die in november 2018 op de agenda staat voor behandeling in de Raad. De kwijtscheldingsverordening is opgesteld om een goed overzicht te hebben van de kaders. Voorheen was in diverse belastingverordeningen vastgelegd een artikel opgenomen over de kwijtschelding. Door alles in één verordening vast te leggen voorkomen we misverstanden in de uitvoering. Zeker nu de uitvoering van belastingen bij de Connectie is belegd.

Inwoners kunnen geheel of gedeeltelijk kwijtschelding krijgen voor de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Daarnaast is ook kwijtschelding mogelijk voor de leges van een ID-kaart en voor de hondenbelasting (gedeeltelijk). Inwoners die één keer kwijtschelding kregen toegekend, krijgen vervolgens automatische kwijtschelding indien hun financiële situatie niet is veranderd. Hierbij maken we gebruik van de gegevens van het Inlichtingenbureau.

Voor het jaar 2019 verwachten we geen verhoging van de kwijtscheldingen t.o.v. de begroting 2018.

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

Om inzicht te krijgen hoe de gemeente Rheden er financieel voorstaat, is het van belang om inzicht te hebben in de financiële positie en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er in financieel moeilijke tijden).

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre wij in staat zijn om mogelijke tegenvallers (de risico's) op te vangen zonder dat de uitvoering van het beleid in gevaar komt.

Met behulp van financiële kengetallen die betrekking hebben op de balans en de begroting kan een beeld worden geschetst van onze financiële positie.

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld.

Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie.

Standaard normen voor een kengetal bestaan niet, deze zijn in principe vrij te bepalen.

Voor de beoordeling of een kengetal matig of goed is sluiten wij aan bij de richtlijnen van onze provinciale toezichthouder.

Het weerstandsvermogen en de kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van onze financiële positie.

Risicoprofiel

De gemeentelijke risico's zijn integraal in kaart gebracht. Deze risico's worden verwerkt in het risicomanagementsysteem. De top 8 risico's zijn hieronder weergegeven.

nr.	Risico	Kans	Top 8 risico's	
			Financieel gevolg	Invloed
1	Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) dienen te worden afgeboekt.	50%	€ 1.000.000	15.55%
2	Het betreft hier een standaard risico met betrekking tot de Participatie-wet:1. Hogere lasten dan begroot omdat het aantal uitkeringsgerechtigden sterker stijgt van verwacht. 2. Tegenvallende inkomsten van het Rijk.	50%	€ 1.000.000	14.61%
3	Aanvullende bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen i.v.m. negatieve exploitatie	30%	€ 1.500.000	13.94%
4	De uitvoeringskosten op de nieuwe taken (dit geldt voor alle 3 de decentralisaties) blijven stijgen door toenemende vraag.	70%	€500.000	10.81%
5	Huidige ICT ondersteunt onvoldoende het klantproces in het sociale domein	50%	€500.000	8.06%
6	Met de invoering van het abonnementstarief komen de eigen bijdragen voor voorzieningen te vervallen. Het risico bestaat dat er daar van een aanzuigende werking uitgaat en er aanvragen komen. Dit leidt tot extra kosten voor de voorzieningen maar ook tot extra uitvoeringslasten	50%	€500.000	8.06%

7	Ontslag van ambtenaren en bestuurders wat leidt tot wachtgeldverplichting	90%	€200.000	5.82%
8	Door economische crisis, nieuwe taken, meer flexibele taken, is huidige personele inzet vaak niet voldoende.	40%	€300.000	3.91%

Toelichting op de kolommen

De kolom "risico" bevat de omschrijvingen van het risico (gebeurtenis) die kan leiden tot een (nadelig) financieel gevolg. De waarschijnlijkheid dat de omschreven risico's zich daadwerkelijk voordoen wordt getoond in de kolom "kans". Voor risico's die zich herhaaldelijk voor kunnen doen, geeft de kans een indicatie van de frequentie waarmee risico's zich voordoen. Deze indicatie van de frequentie van voordoen wordt in onderstaande tabel getoond:

Omschrijving	Percentage
< 1 keer per 10 jaar	10%
1 keer per 5-10 jaar	30%
1 keer per 2-5 jaar	50%
1 keer per 1-2 jaar	70%
> 1 keer per jaar	90%

Via de kolom "financieel gevolg" wordt getoond wat de maximale financiële gevolgen zijn van het zich voordoen van het risico. Deze gevolgen zijn grotendeels ingeschat door gebruik te maken van de relatieve methode van inschatten. Dit wil zeggen dat er ordegrottes van risico's worden gehanteerd. De kolom "invloed" geeft aan welk aandeel het betreffende risico, middels simulatie van kansen en (maximale) gevolgen, heeft in het totaal benodigde weerstandsvermogen.

In onderstaand overzicht staan de beheersmaatregelen.

Beheersmaatregelen	
nr.	Maatregelen
1	Actiever bedrijfspercelen verkopen om de voorraad voor 2020 te laten dalen. Eventueel een anderen invulling (met waarde) vinden voor de af te boeken percelen.
2	Extra inspanningen om instroom te beperken en uitstroom te verhogen.
3	Zorgen voor een realistische begroting en tijdige tussentijdse rapportages. Continue monitoring van de dienstverlening om knelpunten tijdig te signaleren en op te lossen.
4	Met het verder uitvoeren van het project "Regie in de Toegang" streven we naar een compacte, efficiënte en effectieve uitvoering in de sociale gebiedsteams (inclusief Schulddienstverlening) en het stabiliseren van de personeelsformatie.
5	Project ondersteuning klantproces Sociaal Domein met ICT starten en afronden.
6	Goed monitoren van de ontwikkelingen en eventueel beleid bijstellen.
7	De effecten van een rechtspositioneel besluit zullen in samenspraak met de betrokkene actief worden besproken en er wordt ingezet op een (vroegtijdige) re-integratie en begeleiding van werk naar werk.
8	Gelden beschikbaar stellen uit andere stelposten in de begroting, prioritering van taken.

Weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door de omvang en impact van de risico's, en is door het toepassen van een simulatiemodel berekend.

De totale omvang van de benodigde weerstandscapaciteit om de risico's op te kunnen vangen is € 2,5 miljoen. Dit is nagenoeg gelijk aan de benodigde weerstandscapaciteit die in de jaarstukken 2017 is bepaald. Een deel van de risico's wordt afgedekt door specifieke beheersmaatregelen. Naast de afgedekte risico's loopt een gemeente ook altijd risico's die niet (kunnen) worden afgedekt. Voor deze resterende risico is de benodigde weerstandscapaciteit berekend, hierbij is een zekerheidspercentage van 90% gehanteerd.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen die kunnen worden ingezet voor het afdekken van negatieve financiële effecten als gevolg van de risico's zoals die in deze paragraaf zijn onderkent.

Beschikbare weerstandscapaciteit	
Dekkingen	Omvang
Risicoreserve (JR 2017)	€ 3.388.337
Toevoeging aan risicoreserve (bij JR 2017)	€ 1.172.383
Incidentele begrotingsruimte (2019)	€ 50.000
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 160.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 4.770.720

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen. Deze is voorin de paragraaf opgenomen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een weerstandsfactor waarbij een bandbreedte wordt gehanteerd tussen de 1,0 en 1,4 bij een zekerheidspercentage van 90%.

Weerstandscapaciteit:	Begroting 2019:
Benodigde weerstandscapaciteit:	€ 2.508.171
Beschikbare weerstandscapaciteit:	€ 4.770.720
Verschil:	€ 2.262.549
Weerstandsfactor:	1,9

Conclusie:

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de jaarrekening 2017 nauwelijks veranderd. Wel is er bij de jaarrekening 2017 de risicoreserve verder aangevuld. Hierdoor is de weerstandsfactor van 1,4 gestegen naar 1,9. Daarmee is onze weerstandsvermogen ruim voldoende. Bij de jaarrekening 2018 zal worden beoordeeld of aanpassing noodzakelijk/gewenst is.

Financiële Kengetallen

Op basis van aanpassing van artikel 11, lid 3 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten worden met ingang van 17 juli 2015 diverse financiële kengetallen opgenomen in de begroting en het jaarverslag. Deze kengetallen zijn hieronder opgenomen en waar nodig toegelicht.

Kengetallen:	Verloop van de kengetallen						Categorie
	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Meerjarenraming 2020	Meerjarenraming 2021	Meerjarenraming 2022	
Netto schuldquote	62%	73%	86%	87%	81%	80%	A
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	60%	71%	84%	85%	79%	77%	A
Solvabiliteitsratio	33%	25%	23%	20%	22%	22%	B
Structurele exploitatieruimte	-6.77%	-3.24%	-4.43%	-0.28%	0.72%	1.38%	B
Grondexploitatie	1.4%	1.0 %	0.43%				A
Belastingcapaciteit	90.73%	86%	90%				A

De betekenis van de indeling in categorieën wordt toegelicht bij de ontwikkeling financiële positie (pagina 65).

Toelichting

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio wordt berekend door het totale eigen vermogen te delen door het totaal van de passiva.

De structurele exploitatieruimte dient om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten.

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

Conclusie:

Op basis van de uitkomsten van de kengetallen kan geconcludeerd worden dat de financiële positie van Rheden op een groot aantal onderdelen voldoende is. De ratio structurele exploitatieruimte en de solvabiliteitsratio is ingedeeld in categorie B. Door de positieve exploitatie in 2021 en 2022 verbeteren deze ratio's na 2020 naar een niveau waarmee ze voor die jaren weer in categorie A vallen.

Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het beheer van de openbare ruimte. De openbare ruimte bestaat uit een aantal kapitaalgoederen (wegen, riolering, groen, openbare verlichting, speelvoorzieningen en gebouwen) welke dienen te worden onderhouden teneinde de continuïteit te kunnen waarborgen.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het beleidskader en de financiële consequenties van het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Het onderhouden van kapitaalgoederen legt een grote claim op de begroting. Transparantie ten aanzien van de uitvoering en risico's is derhalve van groot belang. Het onderhoud van de diverse vakgroepen zal de komende jaren zoveel mogelijk in samenhang met de diverse projecten worden uitgevoerd in integrale projecten. Daarnaast zal aan assetmanagement verder vorm en inhoud worden gegeven.

Wettelijke eisen en informatievoorziening

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn de bepalingen opgenomen waaraan de verslaglegging inzake het onderhoud kapitaalgoederen moet voldoen. In de 'financiële verordening gemeente Rheden' zijn eveneens bepalingen opgenomen. Ter informatie zijn hieronder de bepalingen van de BBV en de 'financiële verordening gemeente Rheden' opgenomen die de inhoud van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen bepalen. In de uitwerking van deze paragraaf zijn deze bepalingen als uitgangspunt gehanteerd.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Artikel 12

De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat tenminste de volgende kapitaalgoederen:

- Riolering en Water;
- Wegen;
- Openbare Verlichting;
- Gebouwen;
- Groen.

Van de kapitaalgoederen, bedoeld in het eerste lid, wordt aangegeven:

- Het beleidskader;
- De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- De vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Financiële verordening gemeente Rheden

Artikel 18, lid 4

Bij de begroting en het jaarverslag doet het college in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen verslag over:

- de beschikbare nota's en de beleidsuitgangspunten betreffende het onderhoud van de kapitaalgoederen;
- de hieruit voortvloeiende financiële consequenties;
- de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Lid 1, 2 en 3 van artikel 18 hebben betrekking op de diverse beleidsnota's voor het onderhoud van de openbare ruimte. In deze paragraaf zal inzicht worden verschaft in de planning van het verschijnen van de geactualiseerde beleidsnota's inzake het onderhoud van de kapitaalgoederen.

Openbare ruimte

Het is noodzakelijk om in een vroegtijdig stadium inzicht te hebben in de uit te voeren gemeentelijke projecten in de openbare ruimte. Vroegtijdig houdt in een periode van minimaal vijf jaar. Met een dergelijke periode is het mogelijk de afzonderlijke planningen van de diverse disciplines op elkaar af te stemmen en prioriteiten hierin te stellen. Een dergelijke afstemming maakt uitvoering van integrale projecten mogelijk. In de Kadernota Openbare Ruimte is deze planning opgenomen.

In 2018 heeft de Raad het Watertakenplan vastgesteld. Het afvalwatertakenplan (voorheen GRP) 2018 t/m 2022 is samen met de partners gemeente Bronkhorst, Doesburg en Rheden en het Waterschap Rijn en IJssel opgesteld. In het watertakenplan hebben gemeenten en het Waterschap een gezamenlijke visie opgesteld en uitgewerkt voor de riolering en zuivering: Het Watertakenplan Olburgen beschrijft het beleid en planning voor de periode 2018 t/m 2022. De drie gemeente en het Waterschap werken samen om hun inspanning op elkaar af te stemmen, van elkaar te leren gezamenlijke projecten te ondernemen. Zodoende kunnen we effectiever en efficiënter werken.

De taken die binnen een integrale planning op elkaar afgestemd worden zijn: rioleringswerkzaamheden, weg- en groenonderhoud, openbare verlichting, verkeersveiligheid, woningbouwplannen en het aanbrengen van voorzieningen voor mindervaliden en slechtzienden. Via regulier nutsoverleg (twee keer per jaar) kan de gemeentelijke meerjarenplanning met de nutswerkzaamheden worden afgestemd.

Gesteld wordt dat werkzaamheden voortkomend uit het Watertakenplan en woningbouwplannen leidend zijn. Het betreft hier werken waar een wettelijke termijn aan gesteld is, waar politiek een duidelijke prioriteit ligt of waar veiligheidsaspecten mee gemoeid zijn.

Op basis van inspecties (NEN 3399) is de kwaliteit van de riolen ouder dan zestig jaar in beeld gebracht. Deze inspecties hebben geresulteerd in een lijst van riolen die onder andere uit veiligheidsoverwegingen binnen vijf tot zes jaar vervangen dienen te worden.

De uitvoering van bouwplannen kan betekenen dat riolen vroegtijdig vervangen moeten worden.

Gelet op de plaatselijke (geografische) situatie zijn/worden logische clusters samengesteld uit de lijst van rioolvervangingen/verruiming. Uitgangspunt is dat de rioolwerkzaamheden in clusters in de komende vijf jaar uitgevoerd gaan worden.

Prioritering binnen deze periode vindt plaats in eerste instantie aan de hand van het wegonderhoud (forse financiële inspanning) en vervolgens aan de hand van de overige genoemde disciplines. Dit betekent dat binnen een cluster vervroegd (opgelegd) wegonderhoud kan plaatsvinden. Aan de andere kant is een groot gedeelte van de kosten van wegonderhoud, als een project integraal wordt uitgevoerd, reeds opgenomen in het watertakenplan.

Integrale uitvoering betekent per definitie dat bepaalde werkzaamheden vervroegd of vertraagd worden uitgevoerd ten opzichte van de optimale technische en financiële planning van de afzonderlijke disciplines. Op termijn (cyclische onderhoudsperiode) nivelleert echter dit verschil. Een integrale planning ("werk met werk maken") heeft uit financieel en maatschappelijk oogpunt de voorkeur.

In 2018/2019 wordt de kadernota Openbare Ruimte opgesteld, aansluitend de beheerplannen. De voorbereidingen voor de kadernota en beheerplannen zijn opgestart. Bij het opstellen van de nieuwe kadernota Openbare Ruimte gaan we van kwaliteitsgericht beheer naar beheer op basis van risico's (assetmanagement). De keuzes van beheer worden bepaald aan de hand van prioritering van deze risico's. Met de totstandkoming van de kadernota Openbare ruimte geven we ook invulling aan de motie Beheer Openbare Ruimte is maatwerk (LTA).

Hieronder wordt per onderwerp ingegaan op kerncijfers, het beleidskader en ontwikkelingen. Indien van toepassing worden ook eventuele risico's genoemd.

Riolering en water

Riolering en water

Kerncijfers	
Vrijverval:	244.000 m ¹
Infiltratieriool:	18.681 m ¹
Persleiding:	35.278 m ¹
Oppervlakte binnenwater:	266 hectare

Kaders:

De gemeente heeft een verplichting tot het vaststellen van een Gemeentelijk Rioleringsplan, op grond van de Wet milieubeheer. Hierin dient verwoord te zijn hoe de gemeente aan haar (wettelijke) zorgplicht, voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater, invulling geeft.

Uw raad heeft in maart 2013 de Kadernota Openbare Ruimte vastgesteld. Op basis van de kadernota maakt de gemeenteraad een onderbouwde keuze voor integraal beleid en beheer van de openbare ruimte. De gemeenteraad legt hiermee het beleid, de kwaliteit en bijbehorende budgetten vast. De kadernota vormt de basis om het beleid uit te werken tot concreet beheer in het watertakenplan. Het afvalwaterketenplan (voorheen het GRP) 2018 t/m 2021 is samen met de partners gemeente Bronckhorst, gemeente Doesburg en het waterschap Rijn en IJssel opgesteld en is door het college begin 2018 vastgesteld.

Planning uit te voeren (integrale) investeringsprojecten in 2019:

- *Rioolvervanging Zuiderparallelweg Velp;*
- *Rioolvervanging Jeruzalem Velp;*
- *Rioolvervanging Veerstraat Dieren.*

Ontwikkelingen:

In april 2013 hebben de gemeenten Rheden, Arnhem, Overbetuwe en Lingewaard en de waterschappen Rijn en IJssel (Doetinchem) en Rivierenland (Tiel) de samenwerkingsagenda Afvalwaterketen cluster Rijn6 ondertekend. Deze samenwerkingsagenda heeft als doel om concreet te beschrijven op welke onderdelen samengewerkt kan worden in de afvalwaterketen. De kern van deze samenwerkingsagenda is de uitwerking van een zestiental activiteiten waarop samengewerkt kan worden. Deze samenwerking dient een bijdrage te leveren om in 2020 13% minder meerkosten te hebben in de afvalwaterketen t.o.v. het peiljaar 2010.

Wegen

Wegen

Kerncijfers	
Asfalt	1.144.760 m ²
Elementen	1.223.256 m ²
Beton	68.123 m ²
Overig	40.680 m ²

Kaders:

De gemeenteraad heeft in maart 2013 de Kadernota Openbare Ruimte vastgesteld. Op basis van de kadernota maakt de gemeenteraad een onderbouwde keuze voor integraal beleid en beheer van de openbare ruimte. De gemeenteraad legt hiermee het beleid, de kwaliteit en bijbehorende budgetten vast. De kadernota vormt de basis om het beleid uit te werken tot concreet beheer in het gemeentelijk beheerplan wegen.

In 2018 wordt de kadernota Openbare Ruimte opgesteld, aansluitend de beheerplannen. De voorbereidingen voor de kadernota en beheerplannen zijn opgestart. Bij het opstellen van de nieuwe kadernota Openbare Ruimte gaan we van kwaliteitsgericht beheer naar beheer op basis van o.a. risico's (assetmanagement). De keuzes van beheer worden bepaald aan de hand van prioritering van deze risico's. Met de totstandkoming van de kadernota Openbare Ruimte geven we ook invulling aan de motie Beheer Openbare Ruimte is maatwerk(LTA).

Planning uit te voeren in 2019:

- Groot onderhoud conform jaarplanning;
- Klein onderhoud conform jaarplanning (klachtenonderhoud maakt hier deel van uit, uitvoering deels door gebiedsteams gemeente Rheden deels door aannemers);
- Uitvoering geven aan de integrale investeringsprojecten zoals aangeven bij riolering en water.

Risico's:

Door de bezuinigingen in het kader van Minderen met beleid in 2012 is gekozen om het kwaliteitsniveau voor de wegen bij te stellen van basis naar laag. Hierdoor wordt het risico op aansprakelijkheden/schadeclaims groter. Op basis van het amendement Onderhoud Openbare ruimte op niveau (De Raad 8 november 2016) zal een deel van de trottoirs, pleinen en fietspaden op kwaliteitsniveau basis worden onderhouden (centra gebieden en directe omgeving). Er wordt ingezet op risicobeheersing door de komende jaren te monitoren voor de overige verharding.

Ontwikkelingen:

We proberen zoveel als mogelijk de werkzaamheden aan het riool en de weg vroegtijdig met/op elkaar af te stemmen. Het kwaliteitsniveau van de wegen is vastgelegd in de kadernota Openbare Ruimte en wordt jaarlijks geschouwd. In de jaarlijkse rapportage, zoals in de kadernota Openbare Ruimte is aangegeven, worden de resultaten hiervan vermeld. In 2018 wordt het beheerplan Wegen geactualiseerd in samenspraak met de overige beheerplannen Openbare Ruimte. Vanaf 2016 is het gebruik van chemische middelen voor het bestrijden van onkruid op verharding wettelijk niet meer toegestaan. De gevolgen van deze wetgeving zijn in de onderhoudsbestekken verwerkt. Deze ontwikkeling, i.c.m. het lagere afgesproken verzorgingsniveau (bezuinigingen 2012), kan er toe leiden dat wij meer klachten krijgen over de verzorging van de openbare ruimte t.o.v. voorgaande jaren. Wij zullen er scherp op sturen dat het afgesproken kwaliteitsniveau gehaald wordt.

Op basis van het amendement Onderhoud Openbare ruimte op niveau (De Raad 8 november 2016) zal een deel van het areaal betreffende de verzorging (vegen en onkruidbestrijding op verharding) op kwaliteitsniveau hoog worden onderhouden (ca.35% van het totale areaal).

Openbare Verlichting

Openbare Verlichting

Kerncijfers	
Lantaarnpalen	6.800 stuks

Kaders:

In oktober 2009 is het geactualiseerde SBO-Openbare verlichting door de Raad vastgesteld. Op 21 september 2011 heeft het College het geactualiseerde rekenblad, waarin rekening is gehouden met de vervanging van conventionele verlichting voor led-verlichting, vastgesteld.

In 2018 wordt de kadernota Openbare Ruimte opgesteld, aansluitend de beheerplannen. De voorbereidingen voor de kadernota en beheerplannen zijn opgestart. Bij het opstellen van de nieuwe kadernota Openbare Ruimte gaan we van kwaliteitsgericht beheer naar beheer op basis van o.a. risico's (assetmanagement). De keuzes van beheer worden bepaald aan de hand van prioritering van deze risico's. Met de totstandkoming van de kadernota Openbare Ruimte geven we ook invulling aan de motie Beheer Openbare Ruimte is maatwerk (LTA).

Planning uit te voeren in 2019:

- Klein en groot onderhoud conform jaarplanning (klachtenonderhoud maakt hier deel van uit, uitvoering door aannemer);
- Uitvoering, zover van toepassing, geven aan de integrale investeringsprojecten zoals aangeven bij riolering en water.

Risico's:

Door het uitvoeren van de grootschalige vervanging zijn de risico's teruggebracht naar het geringe niveau van een defecte lamp. Wel zien we meer en meer dat het (verouderde) net van Liander storingen veroorzaakt waardoor het lijkt als of de verlichting stuk is maar de oorzaak in het net moet worden gezocht.

Ontwikkelingen:

De openbare verlichting is voor ruim 55% vervangen. Het overige deel is op dit moment kwalitatief in orde. De komende jaren zal er, daar waar nog geen nieuwe masten geplaatst zijn, meegelift gaan worden met de integrale projecten. In 2017 is het beheerplan Openbare verlichting geactualiseerd in samenspraak met de overige beheerplannen.

Groen en spelen

Groen en spelen

Kerncijfers	
Openbaar groen	151 ha
Bomen (in de openbare ruimte)	16.455 st
Speelplaatsen	89 st
Speeltoestellen	407 st

Kaders:

De gemeenteraad heeft in maart 2013 de Kadernota Openbare Ruimte vastgesteld. Op basis van de kadernota maakt de gemeenteraad een onderbouwde keuze voor integraal beleid en beheer van de openbare ruimte. De gemeenteraad legt hiermee het beleid, de kwaliteit en bijbehorende budgetten vast. De kadernota vormt de basis om het beleid uit te werken tot concreet beheer in het gemeentelijk beheerplan Groen/Spelen (voorheen SBO-groen) Het beheerplan Groen/Spelen 2019 t/m 2022 wordt in 2019 opgesteld.

Uit te voeren in 2019:

- Uitvoering geven aan de integrale investeringsprojecten.
- Op basis van inspecties en meerjaren-onderhoudsplanning wordt per jaar een jaarprogramma groen en spelen uitgevoerd.

Ontwikkelingen:

Het kwaliteitsniveau van het groen is vastgelegd in de kadernota Openbare Ruimte. Omdat groen gedurende een jaar sterk kwaliteitsgevoelig is, is bepaald hoe vaak per jaar een kwaliteitsmeting moet plaatsvinden. Op basis van deze metingen wordt sturing gegeven om het kwaliteitsniveau te houden op het niveau zoals afgesproken in de kadernota Openbare Ruimte. In 2019 wordt het beheerplan Groen en Spelen geactualiseerd in samenspraak met de overige beheerplannen.

In 2019 gaan we bekijken hoe we ons openbaar groen klimaat bestendiger kunnen inrichten/beheren. het onderzoek richt zich op gebruik van plantsoorten en het verwerken van groenafval. Duurzaamheid en circulariteit hangen hiermee samen.

De droogte in de zomer van 2018 heeft effect gehad op ons openbaar groen. In het voorjaar 2019 zal duidelijk worden wat de schade is. zoals het er nu naar uit ziet heeft dit financiële consequenties voor het budget inboet. Bij de vervanging gaan we per locatie bekijken of dit nog wel de juiste soort is voor die locatie.

Gebouwen

Beleidsdoel	Naam object	Adres	m² bvo
Eigen bedrijfsvoering			
	Gemeenhuis De Steeg	Hoofstraat 3 De Steeg	9.015
	Gemeentewerf Velp	Biljoen 8-10 Velp	560
	Gemeentewerf Dieren	Meidoornlaan 2 Dieren	958
Sportaccommodaties			
	Sporthal De Dumpel	Gruttostraat 14 Velp	5.118
	Gymzaal Jan Luijckenaan	Jan Luijckenaan 2-a Velp	330
	Sporthal De Hangmat	Ijsselsingel 9 Rheden	2.759
	Buitenzwembad Rheden	Ijsselsingel 9 Rheden	193
	Gymzaal Bloemershof	Burg. Bloemerstraat 3 Dieren	592
	Sporthal Theothorne	Ericaplein 3 Dieren	4.317
	Gymzaal Huijgenslaan	Huijgenslaan 44 Dieren	512
MFA's/Brede scholen			
	MFA Het Kasteel	Heeckerenstraat 201 Velp	2.204
	MFA Van Voorhuizenschool	Schoolstraat 12 Velp	2.057
	MFA De Kroeseboom	Haverweg16/16a Rheden	2.403
	MFA Nieuw Bergstein	Binnenweg 40-a Ellecom	917
	MFA De Oase	Ericaplein 1 Dieren	1.373
	MFA De Bundel	Ericaplein 5 Dieren	1.432
	MFA Kon. Emmaschool	Hogestraat 31 Dieren	2.155
Muziektenten/overig welzijn			
	Openluchttheater De Pinkenberg	De Pinkenberg 6 Rozendaal	
	Muziektent Velp	Overbeeklaan 7 Velp	
	Muziektent Rheden	Havelandseweg 90 Rheden	
	Muziektent Spankeren	Kerkplantsoen 2 Spankeren	
	Muziektent Laag-Soeren	Bosrichterlaan 1 Laag-Soeren	

Beleidsdoel	Naam object	Adres	m² bvo
Begraafplaatsen			
	Begraafplaats Heiderust	Lentsesteeg 21 Rheden	362
	Begraafplaats Imboslaan	Imboslaan 63 Dieren	239
	Begraafplaats Harderwijkerweg	Harderwijkerweg 3 Dieren	28
Monumenten e.d. openbare ruimte, kerktorens			
	Kerktoeren NH-kerk Oude Jan Velp	Kerkstraat 56 Velp	
	Kerktoeren NH-kerk Rheden	Dorpsstraat 51 Rheden	
	Kerktoeren NH-kerk Ellecom	De Friedhof 6 Ellecom	
	Kerktoeren NH-kerk Spankeren	Kerkweg 2 Spankeren	
	Poort Overbeek	Overbeeklaan ong. Velp	
	Dorpspomp Velp	Kerkstraat ong. Velp (bij kerk)	
	Gemaal De Volharding	Lathumseweerweg 2 Velp	91
	Emmapyramide Velp	Kluizenaarsweg ong. Rozendaal	
	Dorpspomp Rheden	Dorpsstraat ong. Rheden	
	Veerwachtershuisje Dieren	Aan 't Veer 1 Dieren	
	Israëliische begraafplaats	Bernard Zweerslaan 1 Dieren	
	Priesnitzmonument	Priesnitzlaan 25 Laag-Soeren	
Brandweershuisvesting			
	Brandweergarage Velp	Noorder Parallelweg 21 Velp	1.205
	Brandweergarage Rheden	Worth Rhedenseweg 66 Rheden	579
Overige gebouwen (niet/indirect beleid gerelateerd)			
	Woning sportpark Velp	De Pinkenberg 5 Rozendaal	79
	Kleedruimte De Pinkenberg	De Pinkenberg 5-a Rozendaal	120
	Bedrijfsruimte Den Heuvel	Den Heuvel 32 Velp	932
	Woning Heiderust	Lentsestraat 21 Rheden	110
	Koepel De Kaap	Beekhuizeneweg 2 Rheden	
	Woning Sportpark Rheden	Ijsselsingel 89 Rheden	145
	Woning Sportpark Dieren	Adm. Helfrichlaan 97 Dieren	133
	Bedrijfsruimte Adm. Helfrichlaan	Adm. Helfrichlaan 97-a Dieren	120
	Parkeergarage Dieren	Harderwijkerweg 2 Dieren	
	Bedrijfsruimte 2Switch	Spankerenseweg 58-a Dieren	800
	Winkelpand Spoorstraat 46/48	Spoorstraat 46/48 Dieren	226
	Winkelpand Stationsplein 32 Dieren	Stationsplein 32 Dieren	250
	Woning Kappersweg	Kappersweg 1 Spankeren	186
	Woonwagenstandplaats De Steeg	Van Aldenburglaan 38 De Steeg	
	Woonwagenstandplaats De Steeg	Van Aldenburglaan 40 De Steeg	
	Tellegenlaan 2 Dieren	Tellegenlaan 2 Dieren	345

Beleidsdoel	Naam object	Adres	m² bvo
	Ijsselsingel 95 (WIK huis)	Ijsselsingel 95 Rheden	
	Trafo Trolleybus	Zutphensestraatweg 7-a Velp	
Bruggen			
	19 bruggen in het openbare gebied In overleg met wegbeheer		
Kunstwerken e.d. Openbare ruimte			
	24 kunstwerken in de openbare ruimte		
Evenement- en markt aansluitingen			
	9 markt- en evenementaansluitingen in de openbare ruimte		

SBO Gebouwen 2016-2025

De 10-jaren planning per pand is de basis van de hoogte van het SBO Gebouwen. Hiermee is de hoogte van de jaarlijkse storting bepaald. In de laatste actualisatie van het SBO Gebouwen zijn er geen onderhoudsbudgetten voor het gemeentehuis, de Van Voorthuissenschool en De Bundel meegenomen. Voor deze panden is een renovatie in de nabije toekomst voorzien. Daarnaast zijn er in het SBO Gebouwen middelen opgenomen voor het verwijderen van asbestdaken en het nemen van energiebesparende maatregelen.

Beheeractiviteiten

Het beheer is gericht op functionaliteit en veiligheid voor het bestaand gebruik. In de planning opgenomen onderhoud en vervangingen worden voordat tot uitvoering wordt over gegaan getoetst aan het actuele nut en noodzaak.

De activiteiten met betrekking tot vastgoed laten zich als volgt categoriseren:

- Verhuur, verkoop en advisering over de gemeentelijke panden;
- Technisch beheer en onderhoud van de gebouwen;
- Actualiseren Meerjaren Onderhoud Planningen;
- Projectbegeleiding nieuwbouw, renovatie en sloop;
- Arbo-advisering, ondersteuning en uitvoering t.a.v. vastgoed;
- Uitvoering geven aan (gewijzigde) wet- en regelgeving;

Uit te voeren in 2019:

- Onderhoud conform jaarplanning;
- Uitvoering geven aan kadernotitie Vastgoed
- Bouw nieuwe zwembad Velp
- Renovatie Openluchttheater De Pinkenberg
- Heroverweging Exploitatie Van Voorthuissenschool
- Nieuwbouw Muziektent Ellecom

Ontwikkelingen:

Strategisch Vastgoedplan

In het coalitieakkoord 'Rheden geeft energie' is er gekozen om een strategie op de gemeentelijke vastgoedportefeuille te ontwikkelen. Hier zal in 2018 aan gewerkt worden. De verwachting is de resterende coalitieperiode nodig zal zijn om de beleidswijzigingen uit te voeren. Dat wij vastgoed bezitten om onze beleidsdoelen te realiseren zal verder uitgewerkt worden. Daarnaast kunnen er voorstellen verwacht worden op het financiële vlak, vernieuwing van de categorisering en op het gebied van duurzaamheid.

Van Voorthuissenschool

Er ligt al enige tijd een opgave om te onderzoeken of dit pand van een label D (in categorisering vastgoed; D = afstoten) een label A of B kan worden. De mogelijkheden hiervoor worden verkent. De verwachting is dat er voor 2019 een besluit genomen kan worden over de toekomst van dit pand. Waarbij het uitgangspunt blijft dat de er met het vastgoed beleidsdoelen gerealiseerd moeten worden.

Openluchttheater De Pinkenberg

In 2018 is er met een beleidsinitiatief budget beschikbaar gesteld voor onderhoud van Openluchttheater De Pinkenberg. In 2018 wordt er verder onderzocht hoe we ons budget zo efficiënt mogelijk kunnen besteden. De werkzaamheden gaan in overleg met RIQQ en de diverse beleidsvelden zoals landschap, erfgoed, duurzaamheid, ecologie etc.

Asbest verwijdering

Naar verwachting zal de Wet op Verbod van asbest daken in 2024 van kracht worden. Het verwijderen van asbest richt zich in dit besluit voornamelijk om het verwijderen van asbestdaken. Diverse gemeentelijke gebouwen hebben asbestdaken (m.n. Gemeentehuis, Sporthal Theotorne, werkplaats Dieren). In 2018 zullen de asbestverdacht gebouwen onderzocht worden. De asbestsaneringen zullen waar mogelijk binnen het SBO worden uitgevoerd.

Marktontwikkelingen

In de laatste aanbestedingen is ons duidelijk geworden dat de bouwsector een overschot aan opdrachten heeft. Dit komt terug in de prijsvorming, diverse projecten kennen een offerteprijs van 30% boven het geraamde budget (muziektent Ellecom, zwemvoorziening Velp. Daarnaast is het lastig om partijen te vinden die wil inschrijven voor de projecten die wij aanbieden. Dit kan bij vastgoed consequenties hebben voor het een hogere uitputting van het SBO Gebouwen in de komende periode.

Huisvestigingsvraagstuk van het gemeentehuis

We geven nadere invulling aan het huisvestigingsvraagstuk van het gemeentehuis. Uitgaande van de uitgangspunten netwerkorganisatie. We willen de huisvesting duurzaam en circulair vormgeven en zodat flexibel en innovatief inrichten dat naast een efficiënte centrale huisvesting, meerdere opties voor een optimale huisvesting in de gebieden dicht bij de inwoners wordt onderzocht.

Financiering

Inleiding

In de paragraaf financiering wordt de financieringsfunctie uiteengezet. In de financiële verordening is opgenomen dat het college zorg draagt voor de uitoefening van de financieringsfunctie. De kaders daarvoor zijn vastgelegd in het treasury-statuuut, vastgesteld in 2014.

Deze paragraaf bevat o.a. de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente wordt toegerekend. Daarnaast geeft het inzicht in de financieringsbehoefte van de gemeente.

In deze paragraaf zijn de volgende onderdelen opgenomen:

- Algemene ontwikkelingen
- Doelstelling van de treasuryfunctie
- Risicobeheer treasuryfunctie
- Beleid inzake financiering en financieringspositie
- Rentemethodiek

Algemene ontwikkelingen

Ontwikkeling schuldpositie

Door het negatieve resultaat van 2018, de verwachte negatieve resultaten in de voorliggende meerjarenraming en de nieuwbouw van het zwembad zal de schuld toenemen. Dit werkt nadelig door in de kengetallen voor de netto schuldquote en solvabiliteit.

Rente ontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de centrale banken. Het in 2015 de door de Europese Centrale Bank (ECB) gestarte obligatie-inkoop programma zal naar verwachting eind 2018 worden beëindigd omdat de inflatie inmiddels op het gewenste niveau van 2% zit. De ECB heeft aangegeven de rente ongewijzigd te laten tot de zomer 2019. De verwachting blijft dan ook dat de rente die zeer laag is, voorlopig ook laag blijft.

Doelstelling treasuryfunctie

Aantrekken van middelen

Bij het aantrekken van middelen wordt gestreefd naar het optimaliseren van de renteresultaten en het beperken van renterisico's. De looptijd van nieuw aan te trekken leningen worden afgestemd op de actuele rente ontwikkeling en de verwachte liquiditeitsbehoefte.

Verstreking van leningen en garantstellingen

Ingevolge de Wet FIDO kan de gemeente slechts leningen en garanties verstrekken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. De gemeente Rheden hanteert bij het verstrekken van leningen uit hoofde van de publieke taak de volgende uitgangspunten:

- a) de activiteit waarvoor een lening of garantie wordt gevraagd dient bij te dragen aan de realisering van één of meerdere voor de gemeente Rheden maatschappelijk relevant geachte doelstellingen, bijkende uit beleidsplannen en/of de begroting.

- b) de kredietrisico's dienen aanvaardbaar te zijn. Het college zal hiervoor een schriftelijk advies vragen van een intern- en/of extern financieel deskundige over de kredietwaardigheid van de aanvrager;
- c) de aanvrager heeft schriftelijk verklaard dat de benodigde financiering niet kon worden verkregen bij derden in de vorm van subsidies etc.;
- d) de aanvrager heeft schriftelijk aangetoond in het bezit te zijn van alle eventueel voor de activiteit noodzakelijke (publiekrechtelijke en onherroepelijke geworden) vergunningen en eventueel benodigde privaatrechtelijke toestemmingen;
- e) de aanvrager verleent medewerking aan de door de gemeente geëiste voorwaarden, waaronder de lening c.q. garantstelling tot stand zal komen. Deze voorwaarden betreffen onder meer de beperking van de financiële risico's voor de gemeente, onder meer door het –zo mogelijk– vestigen van een zakelijk zekerheidsrecht (b.v. hypotheekrecht), een looptijd van de lening of garantstelling van maximaal 10 jaar na ondertekening van de overeenkomst, een vooraf bepaald aflossing schema en de informatieplicht bij het niet nakomen van de betalingsplicht;
- f) het college verleent geen medewerking aan een aanvraag voor een lening of garantie van een winst beogende (commerciële) instelling', als bedoeld in artikel 2 van de Wet op de Vennootschapsbelasting. In bijzondere omstandigheden, dan wel onbillijkheden van overwegende aard, kan het college van deze voorwaarde afwijken.
- g) Voor het begrotingsjaar 2019 wordt uitgegaan van een maximale hoofdsom van leningen en garanties van € 1.000.000 welke door het college mag worden aangegaan. Het is het college niet toegestaan om dit budget te overschrijden, zonder instemming van de raad.

Wij nemen, gelet op bovengenoemde voorwaarden, een beslissing of we zullen meewerken aan het verstrekken van een lening of een garantie. We stellen de aanvrager van de lening of garantstelling schriftelijk in kennis van (de argumenten van) het genomen besluit. Uw raad zal vooraf in kennis worden gesteld bij het verstrekken van leningen of garantstellingen voor een bedrag hoger dan € 250.000 per aanvraag. Wij zullen in deze gevallen in onze besluitvorming de zienswijze van de raad meenemen.

Risicobeheer treasuryfunctie

Hieronder wordt een analyse gegeven van de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie binnen de gemeente Rheden. Wij gaan daarbij in op de renterisico's, kredietrisico's, en debiteurenrisico.

Renterisico's

Voor het renterisicobeheer worden de normen gehanteerd conform de Wet FIDO. Het gaat hierbij om de kasgeldlimiet, waarbij een beperking wordt opgelegd aan de omvang van de netto vlottende schuld én de renterisiconorm. De renterisiconorm bepaalt het maximum aan leningen met een rente typische looptijd van één jaar of langer die geherfinancierd moeten worden of waarvan de rente herzien moet worden. Deze normen zijn ingesteld om de invloed van rentewijzigingen op het resultaat te beperken. Hieronder wordt een berekening gegeven van de *kasgeldlimiet* en de *renterisiconorm*.

Berekening kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	2019
Begrotingstotaal (bedrag)	114.520
Toegestane kasgeldlimiet (percentage)	8,5%
Kasgeldlimiet (bedrag)	9.734

De kasgeldlimiet geeft de maximale omvang van de netto vlottende schuld aan. De netto vlottende schuld is het saldo van rekening courant kredieten en tegoeden, het kasgeld en de opgenomen gelden met een oorspronkelijke rent typische looptijd van korter dan één jaar.

Indien 3 kwartalen achtereenvolgende de kasgeldlimiet wordt overschreden moet de toezichthouder (de provincie) geïnformeerd worden en een plan worden ingediend. Wanneer de netto vlottende schuld boven de kasgeldlimiet uitkomt, wordt door omzetting naar een langlopende lening ruimte gecreëerd. Door middel van een goede planning en monitoring wordt de kasgeldlimiet bewaakt.

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
1. Renteherzieningen	0	0	0	0
2. Aflossingen	10.000	0	15.000	10.000
3. Renterisico (=1+2)	10.000	0	15.000	10.000
4a. Begrotingstotaal	114.520	114.580	114.490	114.950
4b. Percentage cf. ministeriële regeling	20%	20%	20%	20%
4. Renterisiconorm (=4a x 4b)	22.904	22.916	22.898	22.990
5. Ruimte binnen de norm (=4 - 3)	12.904	22.916	7.898	12.990

De renterisiconorm geeft de som aan van het bedrag aan vaste schuld waarvan de rente mag worden herzien of het bedrag dat in aanmerking komt voor herfinanciering. Hiermee wordt nagestreefd dat de vaste leningenportefeuille zodanig gespreid is dat de renterisico's gelijkmatig over de jaren zijn verdeeld. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal.

Het renterisico wordt berekend door te bepalen welk deel van de portefeuille aan vaste schuld in enig jaar geherfinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen én voor welk deel van de vaste schuld op basis van de leningsvoorwaarden de rente wordt herzien. Het aldus berekende bedrag geeft dan het bedrag aan waarover renterisico's worden gelopen.

In 2019 zal de gemeente Rheden een aangetrokken lening van € 10 miljoen dienen te herfinancieren. Ook moet er voor de nieuwbouw van het zwembad extra geleend worden. Bij deze herfinanciering en het aantrekken van extra middelen zal een (spreiding van) rente typische looptijd worden gehanteerd al naar gelang de actuele renteontwikkelingen gedurende 2019. Hierbij zullen ook de andere ontwikkelingen op onze verwachte financieringsbehoefte worden betrokken.

Kredietrisico's

Kredietrisico's worden gelopen bij het uitzetten van overtollige middelen en het verstrekken van leningen en garantstellingen. Kredietrisico's worden beperkt door de eisen die de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) stelt aan tegenpartijen en producten op de geld- en kapitaalmarkten en door de specifieke eisen die de gemeente stelt aan de partij waaraan middelen worden verstrekt.

De verwachting is dat er in 2019 geen overtollige middelen worden uitgezet. Eventuele tijdelijke overtollige kasmiddelen zullen worden uitgezet conform de wettelijke kaders inzake het schatkistbankieren.

Op de reeds verstrekte leningen is het risico minimaal gezien de geldnemers en de looptijd. Het gaat hier om een achtergestelde lening aan Alliander, Starterslening VROM, SVN duurzaamheidsleningen en SVN blijvers leningen. Begin 2019 bedraagt het saldo ca. € 2.7 miljoen.

Daarnaast neemt de gemeente Rheden deel in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Middels een achtervangovereenkomst staat de gemeente garant voor ca. € 115 miljoen aan leningen die zijn verstrekt aan woningcorporaties. Gezien de vermogenspositie van het WSW, de goede controle en toetsing door dit fonds en de spreiding van de risico's over de deelnemende gemeenten is dit als een laag risico te kwalificeren.

Debiteurenrisico's

De debiteuren worden in de balans gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van een voorziening voor dubieuze debiteuren. Periodiek worden de posten beoordeeld op inbaarheid. Eventuele oninbare vorderingen worden afgeboekt ten laste van de voorziening. De hoogte van deze voorziening wordt jaarlijks bij de jaarrekening opnieuw vastgesteld.

Beleid inzake financiering en financieringspositie

De financieringskosten worden in de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 opgenomen op basis van een geactualiseerde middellange financieringsprognose. Hierbij wordt de financieringspositie van de gemeente berekend en over het overschot c.q. tekort rente gecalculeerd. In de begroting 2019 ev. wordt voor het financieringstekort voor zover deze de kasgeldlimiet overschrijdt een rentekostenvoet gehanteerd van 1,0%. Voor kortlopende financiering (onder de kasgeldlimiet) wordt een rentepercentage gehanteerd van 0,5%. Het financiële effect zal verwerkt worden in de meerjarenraming 2020-2022.

De structurele rentekosten zijn daarmee volledig in de begroting en meerjarenraming verwerkt. In het volgende overzicht wordt de verwachte financieringsbehoefte weergegeven.

Berekening financieringstekort (Bedragen x € 1.000)	31-12-2018	31-12-2019
MVA	110.995	123.183
IVA	435	404
FVA	3307	3307
Erfpachtgronden	690	690
Totaal vaste activa	115.427	127.584
Algemene reserve	18.088	17.381
Bestemmingsreserve	16.621	12.699
Voorzieningen	3.441	3.012
Vreemd vermogen lang	70.000	78.000
Financieringstekort	7.277	16.492

Het verwachte financieringstekort is groter dan de kasgeldlimiet. Conform het beleid bedragen de begrote rentelasten 0.5% van het gemiddelde geraamde tekort. Onderstaand is een overzicht opgenomen van de financieringsportefeuille voor langlopende leningen.

(bedragen x € 1000)

Jaar	Loop-tijd	Rente	Jaar laatste aflossing	Stand 1-1-2019	Aflossing	Herfinanciering/extra lening	Stand 31-12
2013	10	2,62%	2023	10.000			10.000
2014	5	1,435%	2019	10.000	10.000		0
2019	5	0.5%	2024			10.000	10.000
2016	5	0,29%	2021	15.000			15.000
2017	5	0,19%	2022	10.000			10.000
2018	10	1,26%	2028	15.000			15.000
2018	5	0,35%	2023	5.000			5.000
2018	5	0,50%	2023	5.000			5.000
2019	10	1.25%	2029			8.000	8.000
				70.000	10.000	18.000	78.000

Rentemethodiek

Met ingang van het begrotingsjaar 2017 worden de rentelasten toegerekend aan de taakvelden. Bij de toerekening van de rentelasten is de rente-omslag-methode voorgeschreven. Het totaal van de rentelasten wordt omgeslagen over het geheel van de investeringen. Als rentelasten worden beschouwd:

- Voor de externe financiering: het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering minus de renteopbrengsten van overtollige middelen.
- Voor de interne financiering: de bespaarde rente over de reserves en voorzieningen.

Door toepassing van de rente-omslag-methode worden de rentelasten op basis van de stand van de investeringen toegerekend aan de taakvelden in de programmabegroting. De gedachte achter het toerekenen van bespaarde rente over de reserves en voorzieningen is dat het voor de kostprijsberekening niet uitmaakt of hiervoor externe financiering is aangetrokken of dat dit uit eigen middelen gefinancierd is.

Voor 2019 bedraagt het voor gecalculeerde omslagpercentage 1,10%.

Berekening omslag rente (Bedragen x € 1.000)	
Externe rentelasten	808
Externe rentebaten	0
Totaal door te rekenen externe rente	808
minus:	
Rente doorbrekend aan de grondexploitatie	8
Saldo door te rekenen rente	816
plus:	
Rente over eigen vermogen per 1-1	361
Rente over voorzieningen	36
Saldo aan taakvelden toe te rekenen rente *)	1.197
Rente omslag (= toe te rekenen rente/waarde vaste activa per 1-1	1,10%

*) Inclusief taakveld Overhead

Bedrijfsvoering

Personeel & Organisatie

Onder de paraplu van levensfasebewust personeelsbeleid richten wij ons op de pijlers: een aantrekkelijke werkgever voor alle levensfasen en bevlogen (enthousiaste) medewerkers. Uitgangspunt is duurzame en optimale inzetbaarheid. In onze aanpak kiezen we voor de thema's: gezondheid en vitaliteit, mobiliteit en flexibiliteit, kennis en competenties.

De verwachte uitkomsten van het op eind 2018 te houden medewerkers onderzoek geven ons handreikingen op de speerpunten:

- verzuim, vitaliteit, werkdruk;
- hoe gelukkig ben je in je werk;
- de flexibele ambtenaar, op verschillende niveaus en onderdelen inzetbaar;
- zelfsturende teams, zelfstandig, voldoende vertrouwen.

Wij formuleren een nieuw gemeentelijk stagebeleid. We gaan meer open staan voor stagiaires/afstudeerders. Door een open houding ontstaat er nog meer verbinding met het onderwijs/kennisinstellingen. Met deze verbinding kunnen we onze rol als overheid nog beter uitvoeren. Met een open houding t.a.v. stagiaires/afstudeerders kunnen we ook goed laten zien wat het inhoudt om bij de gemeente Rheden te werken. Dit brengt nieuwe kennis, vaardigheden en impulsen in onze organisatie en hebben wij de mogelijkheid om stagiaires/afstudeerders te interesseren voor een baan bij ons of een andere gemeente.

De organisatie is de afgelopen jaren sterk gewijzigd. Door de decentrale taken binnen het team Sociaal kregen we te maken met nieuwe functies. We hebben toen bewust gekozen voor een grote flexibele schil. We kiezen er nu voor deze schil te verkleinen om de continuïteit in de dienstverlening te vergroten en op personeelskosten te besparen.

Formatie

De afgelopen jaren hebben we de formatie-overzichten steeds meer op hoofdlijnen begroot en gerapporteerd. Vanaf mei 2018 werken medewerkers in vaste (basis)teams, in flexibele teams aan projectopdrachten en integrale vraagstukken. In onderstaand overzicht geven we de formatie aan. Voor de begroting 2019 is de structurele formatie 331 fte.

Begroting 2018	Begroting 2019
326 fte	331 fte

In de begroting van de structurele formatie is nog geen rekening gehouden met de bezuiniging.

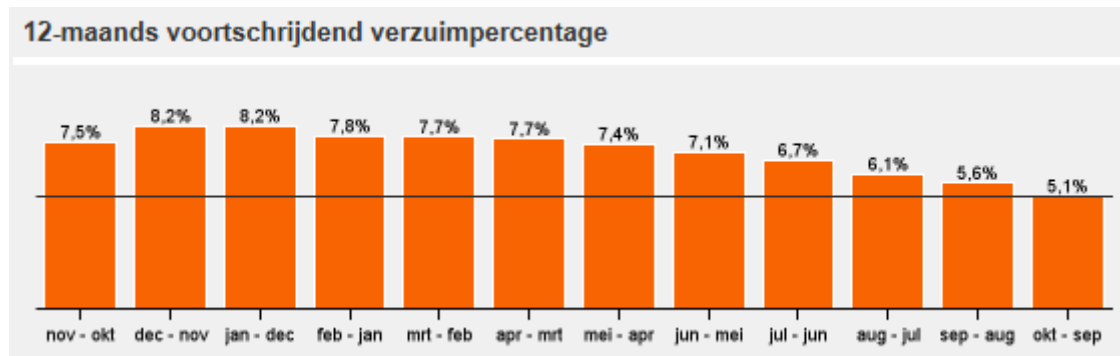
Toelichting toename formatie:

Er is formatie bijgekomen op basis van besluiten genomen door uw raad; vanuit de Kadernota is de formatie met totaal 2 fte toegenomen voor de taakvelden economische zaken, woonagenda en AVG/Privacy. Daarnaast is de formatie Sportbedrijf uitgebreid met 1,5 fte voor combinatiefunctionarissen, waarvoor de salariskosten worden gedekt uit bestaand budget. Bij het strategisch team tellen we twee projectleiders in de formatie mee, waarvoor de kosten worden gedekt uit projectgelden.

Ziekteverzuim

Werkdruk, dubbele belasting werk-privé en onzekerheid over werk beïnvloeden o.a. het ziekteverzuim. Niet al het ziekteverzuim is te beïnvloeden. Leidinggevend en medewerkers zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het tijdig signaleren van arbeid gerelateerde klachten die op den duur kunnen leiden tot verzuim. Vorig jaar was het ziekteverzuim te hoog (8,2%). Er is begin 2018

een actieplan opgesteld om het ziekteverzuim naar beneden te krijgen. Het 12-maands voortschrijdend verzuimpercentage is in de afgelopen 9 maanden gedaald naar 5,1%.

Communicatie

De organisatie ontwikkelt zich verder in het omgevingsbewust werken, zodat belangen van de samenleving, bestuur en medewerkers van meet af aan meegenomen worden. Keuzes moeten bij voorkeur rekenen op draagvlak vanuit de samenleving.

We versterken de relatie met de samenleving met als doel om vanuit partnerschap tot betere samenwerking te komen. We maken gebruik van de kracht in de samenleving.

Wij evalueren onze schriftelijke en mondelinge communicatie met inwoners en gebruiken de feedback voor continue verbetering. De onderzoeksresultaten vertalen we naar een communicatiestrategie en uitvoeringplan.

Informatiemanagement & automatisering

De netwerkorganisatie, maar ook veranderde wetgeving, vragen een forse doorontwikkeling van de informatievoorziening. In 2018 wordt het informatiebeleidsplan opgeleverd waarin de ontwikkelingen van de informatievoorziening en de aanpak wordt beschreven.

In 2019 wordt gewerkt aan de uitvoering van het Informatiebeleidsplan dat in 2018 is opgesteld. De informatievoorziening wordt verbeterd op basis van veranderende wet- en regelgeving (o.a. privacy en omgevingswet), eisen vanuit de organisatieontwikkeling en wensen van medewerkers en de informatiebehoeften vanuit de raad, inwoners en bedrijven. Concreet zal in 2019 gewerkt worden aan de volgende thema's:

- informatiegericht en gebiedsgericht werken (dashboards met stuurinformatie en geografische informatie op de kaart)
- samenwerken
- mobiel werken
- verbeteren van informatievoorziening aan inwoners en bedrijven
- telefonie

De informatiebeveiliging en privacy zullen met de toenemende digitalisering van werkprocessen en dienstverlening steeds belangrijker worden. Speerpunten voor 2019 zijn:

- uitvoeren van verbetermaatregelen informatiebeveiliging op basis van in 2018 vernieuwd informatiebeveiligingsbeleid. Deze maatregelen worden in samenwerking met regionale partners en De Connectie uitgevoerd.

- verder optimaliseren van de verwerking van persoonsgegevens (vervolg op het in 2018 afgeronde invoering van de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming))
- het continueren van de bewustwordingscampagne informatieveiligheid

Planning & Control

In 2018 zijn gestart met doorontwikkeling van de P&C cyclus (kadernota, zomerrapportage). Dit alles met als doel uw raad (beter) te kunnen laten sturen op het realiseren van doelen in relatie tot de inzet van schaarse financiële middelen. Daarbij dient de in de P&C-documenten opgenomen informatie relevant te zijn voor deze sturing op hoofdlijnen.

Een gezonde financiële huishouding

Een gezonde financiële huishouding bestaat uit de volgende onderdelen:

- Wij streven naar een evenwichtige financiële situatie. De financiële kengetallen, geven daarbij inzicht in de financiële ontwikkelingen van onze gemeente.
- Belastingen en heffingen: we streven ernaar om alle diensten kostendekkend uit te voeren. De opbrengst van de onroerendzaakbelasting wordt jaarlijks met maximaal het verwachte inflatiepercentage verhoogd. De totale stijging van het rioolrecht, afvalstoffenheffing en de onroerendzaakbelasting zal jaarlijks nooit hoger zijn dan het inflatiepercentage. Voor doelbelastingen worden concrete doelen aangegeven waar het geld aan is besteed.
- We onderzoeken mogelijke vormen van duurzaamheidsleningen en het differentiëren van tarieven van leges voor initiatieven die bijdragen aan onze ambities op het gebied van duurzaamheid.
- Bij grote maatschappelijke opgaven hanteren wij de volgende financiële uitgangspunten:
 - a. voorzieningen die subsidiabel zijn worden niet met eigen middelen gedekt, bij cofinanciering is medefinanciering mogelijk;
 - b. maatregelen die nog gedekt gaan worden door financieringsmaatregelen vanuit andere overheden worden in principe vanuit die middelen gedekt;
 - c. bij maatregelen die van grote invloed zijn op de leefomgeving van inwoners, ondernemers en agrariërs worden deze meegenomen in de besluitvorming en is het streven dat zij profiteren van de maatregel met de aan te leggen voorziening;
 - d. vanuit de opgedane ervaring met het sociaal innovatiefonds streven we naar vorming van een buurtbudget en/of inwonerfonds. De uitgangspunten en voorwaarden zullen hiervoor worden ontwikkeld;
 - e. gestreefd wordt om de beschikbare middelen zo flexibel en transparant mogelijk in te zetten over de verschillende programma's ter ondersteuning van de doelen van de Global Goals. Hiervoor zal het college een nieuw financieel kader opstellen en voorleggen aan de raad.

Accountant

De dienstverleningsovereenkomst met de huidige accountant loopt af na de controle van de jaarrekening 2018. Dat betekent dat de accountantsdiensten opnieuw moeten worden aanbesteed. Aangezien de werkzaamheden van de accountant voor het controlejaar 2019 al starten in het najaar met de interim-controle, is het van belang dat de aanbesteding uiterlijk in het voorjaar van 2019 is afgerond.

Auditcommissie

De overleggen met de auditcommissie zullen worden geïntensiveerd om beter in control te komen.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

De opgave

Efficiënte organisatie, aansturing en inzet van bedrijfsmiddelen

Onze doelen

Bijdrage leveren aan de realisatie van organisatiedoelen

Wat gaan wij doen?

Gemeente Rheden een netwerkorganisatie

De organisatie ontwikkelt zich naar een netwerkorganisatie. Op deze manier is zij in staat de maatschappelijke vraagstukken die op haar afkomen efficiënt en adequaat te beantwoorden. Van de gemeente wordt meer samenwerking met inwoners en regie verwacht, dat samenhangend is en gericht is op halen van doelstellingen. De netwerkorganisatie biedt meer flexibiliteit en aanpassingsvermogen om mee te bewegen met de Rhedense samenleving en haar omgeving. Binnen de netwerkorganisatie worden twee primaire processen onderscheiden:

- politiek bestuurlijke proces: invulling geven aan het coalitieakkoord
- inwonersproces: via gebiedsgericht werken wij intensiever samen met en voor de inwoner. Door meer in de gebieden te werken en te werken vanuit de bedoeling, kan beter maatwerk plaatsvinden.

Global Goals als raamwerk

Als raamwerk om invulling te geven aan de netwerkorganisatie kiezen voor de Global Goals van de Verenigde Naties. Van uit de gedachte "Think Global, Act Local" geven deze doelen een handvat om beleid lokaal in te vullen.

Regionale samenwerking

Het ingezette beleid met betrekking tot regionale samenwerking zetten wij voort. De huidige uitgangspunten: de 4k's (kwaliteit, kwetsbaarheid, kansen en kosten) onderschrijven wij. Als samenwerking beter aansluit in het bereiken van onze doelen, dan onderzoeken wij die op haalbaarheid. De uitgangspunten tot samenwerking zoals vastgesteld in de Nota Samenwerkingsverbanden blijven onverminderd van kracht. De periodieke evaluatie van de bestaande samenwerkingsverbanden vindt in de huidige coalitieperiode plaats.

Verbonden Partijen

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is de Raad inzicht te verschaffen in beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente Rheden in private en publiekrechtelijke organisaties. In de Financiële verordening gemeente Rheden 2016 (artikel 21) is vastgelegd dat in de programmabegroting van elk van de verbonden partijen wordt weergegeven: het openbaar belang, het eigen vermogen, de solvabiliteit, het financieel resultaat en het financieel belang alsmede de aanwezige financiële risico's en de zeggenschap van de gemeente. Verder dient in elk geval te worden ingegaan op nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van bestaande verbonden partijen, het wijzigen van bestaande verbonden partijen en eventuele problemen bij bestaande verbonden partijen.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (artikel 15) definieert een verbonden partij als een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk- én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Gerelateerd aan de definitie van verbonden partijen in het BBV kent de gemeente Rheden de volgende verbonden partijen in 2019:

Rechtsvorm	Verbonden partij	Verbonden programma
Gemeenschappelijke regelingen	Werkvoorziening Midden-Gelderland(Presikhaaf Bedrijven)	1. Economische Ontwikkeling
	Modulair Gemeentelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland(MGR)	2. Welzijn
	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden(VGGM)	2. Welzijn 5. Bestuur en Veiligheid
	Stichting Veilig Thuis	5. Bestuur en Veiligheid
	Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen(DRAN)	2. Welzijn
	Gemeenschappelijke Regeling Onderwijs(GRO)(opheffing per 1-1-2019, Raadsbesluit eind oktober 2018)	1. Economische Ontwikkeling
	Omgevingsdienst Regio Arnhem(ODRA)	3. Gebiedsontwikkeling 4. Duurzaamheid
	GO Arnhem Nijmegen City Region	3. Gebiedsontwikkeling
	Gelders Archief	7. Overhead
	De Connectie	7. Overhead
	Euregio Rijn-Waal	3. Gebiedsontwikkeling
Overige verbonden partijen	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	8. Algemene dekkingsmiddelen
Vennootschappen en coöperaties	Alliander N.V.	8. Algemene dekkingsmiddelen
	We Helpen Coöperatie UA	2. Welzijn

Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven). Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Werkvoorziening Midden-Gelderland (WMG) is een Gemeenschappelijke Regeling voor 11 gemeenten, waaronder Rheden, die uitvoering geeft aan de Wet sociale werkvoorziening. De missie betreft het ondersteunen van mensen met een SW-indicatie om door middel van een sluitende aanpak, een zo regulier mogelijke arbeidsplaats te verwerven.

Zeggenschap

De portefeuillehouder is lid van het algemeen bestuur. Het aantal stemmen wordt bepaald naar aantal inwoners van de gemeente. In het dagelijks bestuur zit één lid namens Rheden en Rozendaal.

Programmadoelstelling

De werkvoorziening Midden-Gelderland draagt bij aan de programmadoelstellingen van het programma Economische Ontwikkeling, onderdeel werk en re-integratie.

De beleidsvoornemens

Op 27 juni 2017 heeft de gemeenteraad besloten om de uitvoering van de Wsw met ingang van 1 januari 2018 te beleggen bij Scalabor BV (voorheen Werkbedrijf Arnhem i.o.). Op 22 december 2017 heeft het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden-Gelderland unaniem ingestemd met de overdracht van bedrijfsactiviteiten aan Scalabor BV. Om die reden wordt Presikhaaf Bedrijven geliquideerd.

Presikhaaf bedrijven is thans nog de formele werkgever voor de werknemers van Scalabor. Zodoende wordt de bijdrage van de gemeente nog afgedragen aan Presikhaaf bedrijven. De verwachting is dat het formele werkgeverschap voor de werknemers van Scalabor in 2019 wordt overgedragen aan de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein. In dat geval kunnen de deelnemende gemeenten besluiten tot opheffing van de onderhavige regeling. Bij de opstelling van de begroting van Presikhaaf bedrijven is hier nog geen rekening mee gehouden.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	2.800	16.700	788	7.623	0
2018	0	8.000	0	7.108	0
2019	0	5.000	0	6.857	0

Risico's

Mocht Presikhaaf Bedrijven geliquideerd worden is de verwachting dat er frictiekosten zullen ontstaan. Met deze mogelijke frictiekosten is rekening gehouden in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

In 2017 is een flexibele regionale samenwerkingsconstructie voor het sociaal domein opgezet in de vorm van een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (MGR SDCG), die voldoende is toegerust de taken waarin gemeenten willen samenwerken effectief, efficiënt en in samenhang uit te voeren.

De eerste en tot nu toe de enige samenwerkingsmodule betrof de inkoop van zorg en ondersteuning. Vanaf 2018 wordt de MGR SDCG uitgebreid met de samenwerkingsmodules Onderwijszaken en Werkgeversservicepunt.

Het openbaar lichaam Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR) behartigt binnen de samenwerkingsmodule Onderwijszaken de belangen van de aan de samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de leerpluchtwet en de wettelijke taken van de RMC-functie (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt).

De samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt bevat de volgende taken:

1. Het plaatsen bij werkgevers van werkzoekenden die behoren tot de volgende doelgroepen:
 - Kwetsbare werkzoekenden (Participatiewet, Wet banenafpraak)
 - WW-intensieve dienstverlening (50+ers, jongeren (actieplan jeugdwerkloosheid) en de WW'ers die vallen onder de wet Passend Werkaanbod (PAWA)).
2. Opbouwen en onderhouden van kennis over onder a genoemde werkzoekenden en de eisen die door werkgevers aan deze werkzoekenden worden gesteld.
3. Onderzoeken van de vraag van de werkgever en –waar mogelijk- ombuigen van die vraag ten behoeve van de doelgroepen.

Er is een apart contract aangegaan onder de DVO WSP voor de functiecreatie. dit is erop gericht om werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening met kandidaten afkomstig uit het landelijk doelgroepenregister.

In 2019 zal de betaling aan Scalabor door de MGR worden overgenomen van Presikhaaf bedrijven. Momenteel is dit nog niet verwerkt in de begrotingen van beide gemeenschappelijke regelingen. Daarom is dit ook nog niet meegenomen in de paragraaf Verbonden partijen. Voor de begroting van gemeente Rheden is deze wijziging niet van invloed.

Zeggenschap

De hoofdstructuur van de MGR bestaat uit een algemeen bestuur (AB) en een dagelijks bestuur (DB). Alle deelnemende gemeenten vaardigen 1 vertegenwoordiger namens het college af in het AB dat daarmee uit 12 leden bestaat.

Bij de bepaling van de zeggenschap wordt vooralsnog uitgegaan van een stemverhouding waarin inwonertallen, op basis van een vastgestelde staffel, een rol spelen. Uitgaande van in totaal 22 stemmen heeft de gemeente Rheden hier 2 stemmen.

Programmadoelstelling

De deelname aan de MGR levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen van programma 1 Economische Ontwikkeling.

Beleidsvoornemens

Met deze samenwerking beogen we een flexibele regionale samenwerkingsconstructie voor het sociaal domein, die voldoende is toegerust de taken waarin gemeenten willen samenwerken effectief, efficiënt en in samenhang uit te voeren.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	0	0	0	104	0
2018	0	277	0	461	0
2019	0	277	0	459	0

Risico's

De MGR als openbaar lichaam is een samenwerkingsvorm met rechtspersoonlijkheid. Gemeenten dragen (uitvoerende) verantwoordelijkheden over aan de MGR en hebben daarmee minder lokale autonomie. Het betreft hier uitvoeringstaken, waarbij de beleidsverantwoordelijkheid blijft liggen bij de gemeente (raad en college).

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM), Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De uitvoering op basis van de wet veiligheidsregio's en de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

De VGGM is een samenwerkingsverband op het gebied van brandweer(hulpverlening), volksgezondheid en rampenbestrijding. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.

Zeggenschap gemeente

De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks bestuur van de VGGM.

De burgemeester en de wethouder Welzijn nemen deel aan het algemeen bestuur van de VGGM.

Programmadoelstelling

De VGGM levert een bijdrage aan de doelstellingen van:

- programma bestuur en veiligheid, onderdeel een veilige leefomgeving;
- Programma welzijn, onderdeel opvoeden en opgroeien.

Ontwikkelingen

Stichting Veilig Thuis Gelderland Midden (VTGM) is sinds april 2017 als zelfstandige stichting ondergebracht bij de VGGM. De begroting van Stichting Veilig Thuis is voor 2019 verhoogd als gevolg van de vernieuwde wet verplichte meldcode en de radarfunctie van Veilig Thuis. Voor de verdeling van de kosten over de deelnemende gemeenten is op 4 juli 2018 voor twee jaar een verdeelmodel vastgesteld. De centrum gemeenten (Ede en Arnhem) dragen vanuit de decentralisatie-uitkering vrouwenopvang bij voor het deel huiselijk geweld. De overige kosten worden verdeeld over de deelnemende gemeenten. Daarbij wordt een kostenverdeling aangehouden van 80% algemene kosten en 20% productie gerelateerde kosten.

Verder is het werkveld van VGGM dusdanig veelomvattend dat voor een specificatie van de ontwikkelingen op diverse beleidsvelden wordt verwezen naar de begroting van VGGM.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	8.239	45.275	2.828	3.115	0
2018	8.239	45.275	0	3.584	0
2019	8.239	45.275	0	3.667	0

Exploitatiebijdrage 2019: voor de GGD en GHOR 1 taken € 13,63 per inwoner

Middels het vaststellen van de VGGM begroting 2019 is de inwonersbijdrage toegenomen (ten opzichte van 2018) met 0,31 euro als gevolg van loon- en prijscompensatie.

Risico's

Het financiële risico bestaat daaruit, dat eventuele negatieve financiële resultaten kunnen leiden tot een hogere bijdrage indien niet voldoende bezuinigingen kunnen worden gerealiseerd.

Stichting Veilig Thuis, Arnhem

Veilig Thuis is de naam die landelijk gehanteerd wordt voor het Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK). Alle gemeenten zijn op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) verplicht zorg te dragen voor de organisatie van een AMHK.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Het uitvoeren van taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling als bedoeld in de Wmo 2015 in de regio Gelderland-Midden.

Zeggenschap gemeente

De burgemeester maakt deel uit van dagelijks en algemeen bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) en de Stichting Veilig Thuis is hier een onderdeel van. Belangrijke besluiten van het bestuur moeten ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht worden voorgelegd. Ieder lid van de Raad van Toezicht heeft één stem. In de Raad van Toezicht is een wethouder uit Rheden toegetreden. Besluiten worden in beginsel genomen met een meerderheid van stemmen.

Programmadoelstelling

De Stichting Veilig Thuis levert een bijdrage aan de doelstellingen van het programma bestuur en veiligheid, onderdeel een veilige leefomgeving.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	235	741	235	161	0
2018	0	0	0	222	0
2019	0	0	0	243	0

Exploitatiebijdrage 2019: voor Veilig Thuis taken € 5,58 per inwoner

Risico's

Het risico is beperkt tot de financiële bijdrage aan de Stichting Veilig Thuis.

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen, formeel de Bedrijfsvoering organisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen(DRAN). De DRAN, is een Gemeenschappelijke Regeling van 19 gemeenten voor de uitvoering van het gemeentelijk doelgroepenvervoer. Doel van de samenwerking is ontwikkeling en instandhouding van een hoogwaardig systeem van doelgroepenvervoer. Dat is vervoer voor inwoners die daar op grond van Wmo, Jeugdwet of Onderwijswetgeving aanspraak op maken.

Met de provincie Gelderland heeft een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor de uitvoering van het aanvullend openbaar vervoer met de DRAN. In deze overeenkomst komen de provincie Gelderland en de DRAN overeen dat de vervoersorganisatie het aanvullend vervoer(basismobiliteit) voor de provincie Gelderland uitvoert. De DRAN heeft het vervoer gedelegeerd aan regionale vervoersorganisatie Avan.

Zeggenschap

Namens de gemeente Rheden is één wethouder lid van het Bestuur. Alle gemeenten hebben één stem. Bij stemming wordt besloten op basis van gewone meerderheid. Er is voorzien in een stemming volgens een procedure, waarbij het aantal stemmen wordt bepaald naar inwoneraantal. Een gemeente kan hiervoor een schriftelijk verzoek indienen voorafgaande aan de vergadering

Programmadoelstelling

De DRAN met haar uitvoeringsorganisatie Avan levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen voor programma 2 Welzijn (maatschappelijke ondersteuning: het ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie zoveel mogelijk in de eigen omgeving).

Ontwikkeling in 2019

Verschillende gemeenten hebben het vervoer deels of niet overgedragen aan de DRAN. Onduidelijk is of die gemeenten dit alsnog doen. Gevolg hiervan is dat de vervoersomvang en hierop gebaseerde meerjarenbegroting aan fluctuatie onderhevig is.

Het sociaal vervoer Wmo (regiotaxi) bevindt zich nu op een hoger kwaliteitsniveau dan in de vorige contractperiode onder de Stadsregio. Het leerlingenvervoer is, na de overgang van het vervoer aan het begin van dit schooljaar, weer op het te verwachten niveau van stiptheid en kwaliteit. Het dagopvang- en Jeugdwetvervoer is nog niet op het verwachte kwaliteitsniveau. Gemeenten, Avan en zorgaanbieders werken samen om ook het vervoer voor deze kwetsbare inwoners op het gewenste niveau te brengen en te houden.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	90	5.399	110	881	0
2018	90	5.399	0	1.703	0
2019	90	5.399	0	1.804	0

Risico's

De meerjarenbegroting is aan fluctuaties onderhevig als gevolg van de prognoses van de vervoersomvang. Dit kan de hoogte van de gemeentelijk bijdrage sterk beïnvloeden.

Gemeentelijke Regeling Onderwijs (GRO)

De gemeentelijke regeling onderwijs(GRO) wordt waarschijnlijk per 1 januari 2019 opgeheven(raadsvoorstel eind oktober 2018). De taken van de GRO zijn overgedragen aan de Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Gelderland(MGR).

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

In de regio Arnhem, uitgezonderd de gemeenten Renkum en Lingewaard, zijn de Leerplichttaken en de RMC-taken van het team vroegtijdige schoolverlaters ondergebracht in het Regionaal Bureau Leerling zaken Midden-Gelre(RBL). De sturing van het RBL liep tot 2017 via de Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken(GRO). Sinds 2017 zijn de taken van de GRO overgedragen naar de Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Gelderland(MGR).

Zeggenschap

Alle tien gemeenten vaardigden een lid af in het Algemeen Bestuur. De mate van zeggenschap is regulier. In het Dagelijks Bestuur zitten vier leden waaronder één lid namens Renkum, Rheden en Rozendaal.

De colleges van de deelnemende gemeenten hebben een besluit genomen over het continueren van het RBL en een intentiebesluit (m.u.v. Renkum) over het onderbrengen van de Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken (GRO) als module Onderwijszaken bij de Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR). De MGR wordt gezien als een passende werkgever voor het RBL (Regionaal Bureau Leerling zaken).

Programmadoelstelling

De GRO levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen van programma 1: Economische Ontwikkeling.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	130	0
2018	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	127	0
2019	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	122	0

Risico's

N.v.t.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA), Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem ODRA is per 14 november 2012 in werking getreden. Per 1 april 2013 is vervolgens de Omgevingsdienst van start gegaan. Gemeente Rheden heeft de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving (vth-taken) op het gebied van de Wet milieubeheer ondergebracht in ODRA. Doel van de samenwerking in deze regeling is kwaliteitsverbetering, het verhogen van de robuustheid en het efficiënter kunnen uitvoeren van deze wettelijk voorgeschreven taken.

Zeggenschap gemeente

De portefeuillehouder is lid van het Algemeen Bestuur dat bestaat uit 12 personen. Van de 100 stemmen heeft Rheden 8 stemmen. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 5 leden. Eén lid vertegenwoordigt de gemeenten Doesburg, Renkum, Rheden en Rozendaal.

Programmadoelstelling

De ODRA levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen van programma 3 Gebiedsontwikkeling en programma 4, Duurzaamheid.

De beleidsvoornemens

Uitvoering geven aan de VTH-taken op het gebied van milieu door middel van een dienstverleningsovereenkomst en een jaarlijks uitvoeringsprogramma. De begroting van ODRA is gebaseerd op inputfinanciering, de transitie naar outputfinanciering wordt nog nader onderzocht als gevolg van de complexiteit hiervan.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	801	3.123	-63	493	0
2018	562	970	0	477	0
2019	562	970	0	552	0

Risico's

Het financiële risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

Gemeenschappelijk Orgaan(GO) Arnhem Nijmegen City Region

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Het gemeenschappelijk orgaan, (GO) is een regionaal afstemmingsoverleg en richt zich op verbetering van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven. Binnen het GO vindt afstemming plaats op de schaalgrootte van de voormalige Stadsregio Arnhem Nijmegen.

Artikel 4 van de regeling benoemt vier taken:

1. Het voeren van afstemming van beleid op de domeinen wonen, mobiliteit, economie en milieu en duurzaamheid;
2. Het op strategisch niveau aansturen van Bureau Brussel;
3. Het voeren van overleg op andere domeinen, (optioneel);
4. Het adviseren op de domeinen waarop het overleg plaats vindt.

Zeggenschap gemeente

Binnen het GO worden in eerste instantie een 4-tal portefeuillehouders overlegvormen ingesteld, te weten;

- Economie;
- Mobiliteit;
- Wonen;
- Milieu en Duurzaamheid.

In het portefeuillehouders overleg wordt deelgenomen door de betrokken portefeuillehouder van elk deelnemend college.

Het GO bestaat uit een bestuur waarvan het voorzitterschap bij toerbeurt wordt vervuld door de burgemeester van Arnhem en de burgemeester van Nijmegen. Zij hebben geen stem. Het college van elk der deelnemende gemeente wijst uit zijn midden een lid aan voor het GO. Besluiten binnen het GO worden bij meerderheid van stemmen genomen, daarbij geldt dat iedere gemeente één stem heeft.

Programmadoelstelling

Het GO draagt bij aan de programmadoelstellingen van programma 3 Gebiedsontwikkeling.

Extra budgetten in de Kadernota 2019(Coalitieakkoord) Regionale Samenwerking en Partnerschap.

De beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij.

Het GO is een regionaal afstemmingsoverleg. Taken en bevoegdheden van de deelnemende gemeenten kunnen en worden niet overgedragen.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	66	0
2018	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	65	0
2019	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	82	0

Voor 2018 wordt een financiële bijdrage gevraagd van € 1,82 per inwoner. Dit is inclusief de taken zoals die zijn ondergebracht in de Triple Helix samenwerking.

Risico's

Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

Gemeenschappelijke regeling Gelders Archief, Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Het beheer van archiefbescheiden vindt normaliter plaats door de verschillende overheden zelf op grond van de Archiefwet 1995. De hoofdtak van het Gelders Archief is het beheren van de archiefstukken en collecties van de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal en het Rijksarchief Gelderland. Het Gelders Archief draagt zorg voor het behoud van archieven van overheden en particulieren die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. Dit is een wettelijke taak op basis van de Archiefwet 1995. Daarnaast maakt het Gelders Archief archieven toegankelijker en ontwikkelt onderwijsprogramma's.

Zeggenschap

Het algemeen bestuur bestaat uit 6 leden. De burgemeester van Renkum vertegenwoordigt in het algemeen bestuur de gemeenten Renkum, Rozendaal en Rheden.

Programmadoelstelling

Het Gelders Archief draagt bij aan de programmadoelstellingen van het programma overhead, onderdeel de ondersteuning van het primaire proces.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	222	20.774	65	204	0
2018	200	20.200	0	207	0
2019(prognose)	200	19.800	0	209	0

Risico's

De deelneming aan het Gelders Archief is beperkt tot een lumpsumverdeling. De hoogte van de lumpsumverdeling kan in 2020 gaan wijzigen als gevolg van de invoering van het E-depot in 2019. Meer uitleg

De Connectie

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

In de bedrijfsvoering organisatie De Connectie werken Arnhem, Renkum en Rheden samen op het gebied van bedrijfsvoeringstaken.

Zeggenschap

De gemeente Rheden wordt in het bestuur vertegenwoordigd door de portefeuillehouder bedrijfsvoering.

Programmadoelstelling

De Connectie draagt bij aan de programmadoelstellingen van programma 7, Overhead.

Beleidsvoornemens

Met de samenwerking beogen we de kwaliteit van de (digitale) dienstverlening op niveau te houden, kosten te reduceren (leveren van meer kwaliteit en/of, op termijn, lagere kosten), kwetsbaarheid te verkleinen (bieden van continuïteit) en kansen te bieden aan medewerkers (vergroten van de aantrekkelijkheid voor medewerkers op een op termijn schaarse arbeidsmarkt). Op 21 februari 2017 heeft de raad besloten mee te doen aan de Connectie.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	774	0	217	3.340	n.v.t.
2018	0	0	0	6.160	n.v.t.
2019	464	7.820	0	6.344	n.v.t.

Risico's

Er zijn in het kader van de opbouwen van een robuuste uitvoeringsorganisatie een aantal risico's en daarbij passende beheersmaatregelen in kaart gebracht. Daarbij is een onderscheid gemaakt in bedrijfsrisico's (zoals te hoge ambitie), transformatierisico's (zoals onvoldoende bestuurlijke en ambtelijke daadkracht) en inhoudelijke risico's (zoals onjuist inschattingen van efficiency- en schaalvoordelen).

De belangrijkste financiële risico's die zijn onderkend zijn de taakstellingen, de inrichting van het loongebouw, de wendbaarheid van de formatie en de onvoorspelbaarheid van ICT.

Euregio Rijn-Waal

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Euregio werkt sinds 1958 aan de opbouw en versterking van grensoverschrijdende structuren. De Euregio is een openbaar lichaam naar buitenlands (Duits) recht.

Zeggenschap

De Euregioraad bestaat uit 137 vertegenwoordigers. Rheden heeft 2 vertegenwoordigers in de Euregioraad. De mate van zeggenschap is gering. Het dagelijks bestuur bestaat uit 7 leden. Burgemeester Van Wingerden-Boers was lid van het dagelijks bestuur. In verband met de recente gemeenteraadsverkiezingen is besloten om na haar aftreden deze plek niet over te laten nemen door burgemeester Van Eert. Uit de Euregioraad wordt een financiële commissie benoemd die bestaat uit 4 leden. Twee leden daarvan vertegenwoordigen de Nederlandse lidorganen. De financiële controlecommissie controleert de jaarrekening.

Programmadoelstelling

De deelname aan de Euregio Rijn-Waal levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen van programma 3 Gebiedsontwikkeling.

De beleidsvoornemens

Gelet op de wijze waarop de Euregio Rijn/Waal het openbaar belang behartigt, is er voor de gemeente geen reden om het beleid te wijzigen.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	1.460	2.453	145	11	0
2018	1.462	2.453	0	11	0
2019	1.464	2.453	0	11	0

De exploitatiebijdrage bedraagt in 2019 € 11.000.

Risico's

Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Den Haag

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. De gemeente Rheden heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op aandelen die de gemeente bezit.

Door de gemeente Rheden zijn geen specifieke doelstellingen m.b.t. de participatie in de BNG (in 2013 en navolgende jaren) geformuleerd. De omvang van het stemrecht in de BNG biedt geen (potentiële) mogelijkheden om als individuele gemeente op beleidswijzigingen te sturen.

Zeggenschap

Wethouder Financiën vertegenwoordigt de gemeente Rheden in de aandeelhoudersvergadering. Het percentage aandelen van de gemeente Rheden is 0,336%. De zeggenschap is dus uiterst minimaal.

Programmadoelstelling

De BNG levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen voor programma 8 Algemene dekkingsmiddelen.

De beleidsvoornemens

Behoud van het aandelenbezit BNG, primair vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten om gezamenlijk de financiering van de publieke taak zo efficiënt mogelijk te organiseren. Expertise op dit vlak ligt bij de BNG. Daarnaast ontvangt de gemeente Rheden dividend uit het aandelenbezit.

Financieel overzicht

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente *)
2017	4.953.000	135.041.000	393.000	0	306
2018	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	473
2019	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

*) Bijdrage aan gemeente zijn ontvangen dividenden

Risico's

In het gemeentelijke risicoprofiel zijn geen risico's opgenomen ten aanzien van het aandelenbezit BNG door de gemeente Rheden. Het theoretisch risico voor de gemeente Rheden ligt vervat in het moeten bijstellen van de hoogte van de waardering op de balans van de onderhavige aandelen. Gezien de omvang van het gerealiseerd rendement is herwaardering niet aan de orde. Daarnaast bestaat de kans dat de gemeente een lager dividend ontvangt dan in de begroting wordt voorzien. Periodiek wordt de verwachte omvang van de te verkrijgen dividenden herijkt, wat ertoe leidt dat het (potentieel) risico in de lopende exploitatie wordt opgevangen.

Alliander N.V.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Netwerkbedrijf Alliander beheert regionale energienetwerken en levert netwerk gerelateerde diensten op het gebied van complexe energie-infrastructuren en de openbare ruimte.

Door de gemeente Rheden zijn geen specifieke doelstellingen m.b.t. de participatie in de Alliander geformuleerd; er is sprake van participatie op basis van een historisch gegroeide situatie. De omvang van het stemrecht in de Alliander biedt geen (potentiële) mogelijkheden om als individuele gemeente op beleidswijzigingen te sturen.

Zeggenschap

De gemeente heeft stemrecht via het platform Nuval namens de deelnemende gemeenten. Het percentage aandelen dat de gemeente Rheden heeft is 0,043%. Zeggenschap is uiterst minimaal.

Programmadoelstelling

Alliander levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen voor programma 8 Algemene dekkingsmiddelen.

De beleidsvoornemens

Het beleidsvoornemen is behoud van het aandelenbezit, primair vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten om invloed te houden op de wijze waarop Alliander haar diensten levert. Daarnaast ontvangt de gemeente Rheden dividend uit het aandelenbezit. De aandelen Alliander zijn voor € 184.560 op de balans gewaardeerd (verkrijgingswaarde).

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	3.942.000	4.217.000	195.000	0	45
2018	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	40
2019	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

*) Bijdrage aan gemeente zijn ontvangen dividenden

Risico's

In het gemeentelijke risicoprofiel zijn geen risico's opgenomen ten aanzien van het aandelenbezit Alliander door de gemeente Rheden. Het theoretisch risico voor de gemeente Rheden ligt vervat in het moeten bijstellen van de hoogte van de waardering (184.560) op de balans van de onderhavige aandelen. Gezien de omvang van het gerealiseerd rendement is herwaardering niet aan de orde. Daarnaast bestaat de kans dat de gemeente een lager dividend ontvangt dan in de

begroting wordt voorzien. Periodiek wordt de verwachte omvang van de te verkrijgen dividenden herijkt, wat ertoe leidt dat het (potentieel) risico in de lopende exploitatie wordt opgevangen.

WeHelpen Coöperatie UA

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Het implementeren van een gemeenschappelijke online marktplaats voor informele en gratis wederzijdse hulp is één van de instrumenten die ons ter beschikking staan om ons beleidsdoel, zoals in de programmadoelstelling verwoord, te verwezenlijken. Het lidmaatschap van deze private rechtspersoon is daartoe op dit moment de meest passende maatregel vanwege het feit dat onze lokale organisaties en inwoners zich hiervoor hebben uitgesproken. Het besluit om deel te nemen in de WeHelpen Coöperatie UA, is mede ingegeven door gevolg te geven aan onze gemeentelijke visie, het werken en handelen vanuit het perspectief van onze inwoners.

Zeggenschap

Door het lidmaatschap heeft de gemeente Rheden een stem in de Algemene Ledenvergadering (ALV). Het lidmaatschap is losgekoppeld van het zitting nemen in het bestuur. Daarmee wordt onnodige belangenverstrengeling vermeden.

Programmadoelstelling

WeHelpen Coöperatie UA levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen van Programma 2 Welzijn.

De beleidsvoornemens

Wij willen bereiken dat onze thuiswonende burgers, ook als het lichamelijk en/of psychosociaal wat minder goed gaat, volwaardig kunnen blijven deelnemen aan de samenleving. Zo maken wij het mogelijk dat er steeds meer samenredzaamheid ervaren wordt in onze wijken en buurten.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	94	357	-136	14	0
2018	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	14	0
2019	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	14	0

Risico's

Het financieel risico is beperkt tot financiële bijdrage. Verder is iedere verplichting van leden of oud-leden van de coöperatie om in een tekort bij te dragen uitgesloten.

Grondbeleid

Inleiding

De paragraaf grondbeleid geeft inzicht in het grondbeleid en de doelstellingen die worden nagestreefd. Tevens wordt in deze paragraaf de financiële positie van de grondexploitatie uiteengezet. Deze paragraaf kent de volgende indeling:

- wettelijke eisen en informatievoorziening;
- uitgangspunten grondbeleid;
- financiële uitgangspunten grondexploitatie;
- resultaten grondexploitatie;
- ontwikkeling bufferreserve
- winstneming grondexploitatie;
- risico's.

In de paragraaf grondbeleid wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de begroting 2019 in vergelijking met de prognoses volgens de overeenkomstige paragraaf in de laatste jaarrekening.

Wettelijke eisen en informatievoorziening

De verslagleggingsvoorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording: BBV) vragen om transparantie in het grondbeleid voor de raad. In eerste plaats vanwege de grote financiële belangen en risico's die inherent zijn aan de grondexploitatie. In de tweede plaats zal de relatie van de doelstellingen van het grondbeleid met de doelen in het programmaplan dienen te worden gelegd. In de financiële verordening gemeente Rheden zijn bepalingen opgenomen inzake het grondbeleid. De verordening voorziet in een vierjaarlijkse actualisatie van het grondbeleid in de vorm van een nota grondbeleid. In de raadsvergadering van februari 2015 heeft de raad ingestemd met de beleidsnota grondbeleid 2015. In deze beleidsnota zijn de uitgangspunten voor begroting en realisatie van het grondbeleid en de grondexploitatie uitgewerkt.

Uitgangspunten grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is geen doel op zich, maar dient primair om andere beleidsdoelen te realiseren. Via het strategisch grondbeleid kan worden gestuurd op gewenste ontwikkelingen en kan regie worden behouden over nieuwe ontwikkelingen en zaken die niet door de markt worden opgepakt. De instrumenten van de Wet ruimtelijke ordening en het grondexploitatieplan zijn hierbij een hulpmiddel. De structuurvisie bepaalt primair waar grondbeleid zal worden ingezet om gewenste ontwikkelingen te initiëren. De doelstellingen c.q. uitgangspunten van de woonvisie zijn eveneens leidend voor het te voeren grondbeleid en ook bij het actualiseren van de bestemmingsplannen worden keuzen mede bepaald door het te voeren grondbeleid. De volgende uitgangspunten vormen in de gemeente Rheden de basis voor het strategisch grondbeleid:

1. De structuurvisie dient als input voor het strategisch grondbeleid;
2. Daar waar marktontwikkelingen aansluiten bij het gemeentelijke beleid is geen gemeentelijke interventie in de vorm van actief grondbeleid nodig;
3. Het grondbeleid ondersteunt het ruimtelijk beleid en daarmee een aantal maatregelen die ruimtelijk, functioneel en financieel met elkaar samenhangen;
4. Voor een goede regievoering is een zekere mate van grondbezit noodzakelijk;
5. Het grondbeleid wordt uitgevoerd via een zelfvoorzienende grondexploitatie.

Op basis van deze uitgangspunten wordt een keuze gemaakt voor een actief dan wel passief grondbeleid of een vorm van publiekrechtelijke samenwerking. Het grondbeleid zal op basis van de

nieuw te maken structuurvisies nader geconcretiseerd worden in een uitvoeringsprogramma. Voor de kern Rheden is dit uitvoeringsprogramma inmiddels vastgesteld door de raad. In de nota grondbeleid is een programmatische vertaling opgenomen.

Financiële uitgangspunten grondexploitatie

Financiële kaders

In de Nota Grondbeleid 2015 zijn de financiële uitgangspunten van de grondexploitatie opgenomen. Naast de uitgangspunten betreffende de raming van de inkomsten en uitgaven zijn hierbij tevens de financiële kaders in beeld gebracht.

Een belangrijk uitgangspunt is dat de grondexploitatie zelfvoorzienend moet zijn. Verliesgevende complexen dienen hierbij te worden gedekt door winstgevende complexen zodat er geen beslag op de algemene middelen hoeft te worden gelegd.

Voor het geval de grondexploitatie verliesgevend is, dat wil zeggen op het moment dat toekomstige verliezen niet meer gedekt kunnen worden uit de exploitatieoverschotten worden de plannen versoberd of het programma (ambitieniveau) neerwaarts bijgesteld.

Voor het opvangen van macro-economische ontwikkelingen voor het bestaande beleid, alsmede voor de ontwikkelingen van toekomstige plannen komen de verwachte winsten met ingang van 2010 ten gunste of ten laste van de bestemmingsreserve Risicobuffer Grondexploitaties.

Als gevolg van de economische situatie zitten de huidige plannen aan de rand van zelfvoorzienendheid, dat wil zeggen dat er geen nieuwe plannen in exploitatie kunnen worden genomen, tenzij deze kostendekkend tot ontwikkeling kunnen worden gebracht, dan wel dat een bijdrage uit de algemene middelen ter grootte van het tekort op het plan, aan de Risicobuffer Grondexploitaties wordt toegevoegd. Op termijn dient de Risicobuffer Grondexploitaties zodanig te zijn dat nieuwe verliesgevende plannen hieruit, op basis van een zelfvoorzienende grondexploitatie gedekt kunnen worden.

Financiële uitgangspunten prognoses

Naast de bovengenoemde financiële kaders zijn in de beleidsnota grondbeleid Rheden 2015 de volgende financiële uitgangspunten opgenomen, die bepalend zijn voor de financiële prognoses in de begroting 2019 en meerjarenraming 2020-2023:

- Twee keer per jaar wordt per complex een actualisatie opgesteld van de te verwachten inkomsten en uitgaven (exploitatie opzet). Hierbij worden voor de bepaling van de hoeveelheden en prijzen de uitgangspunten gehanteerd, zoals deze zijn vastgelegd in de beleidsnota grondbeleid;
- Overeenkomstig de beleidsnota grondbeleid en de algemeen aanvaarde grondslagen van resultaatbepaling worden de volgende uitgangspunten gekozen inzake de verantwoording van de toekomstige resultaten:
 - Voor de verliesgevende deelcomplexen wordt een voorziening gevormd ter hoogte van het verwachte verlies, op het moment dat het verlies zichtbaar wordt (voorzichtigheidsprincipe). De voorziening wordt gevormd op het moment dat een (deel)complex in exploitatie wordt genomen. Met het bestuurlijk vaststellen van het te realiseren plan wordt ook het financieel kader vastgesteld. Met dit uitgangspunt voor het in exploitatie nemen van een complex wordt een reëel beeld gegeven van het te verwachten exploitatieresultaat en de noodzakelijke hoogte van de voorziening voor verliesgevende complexen;
 - Voor de winstgevende deelcomplexen wordt de winst in principe verantwoord bij de afwikkeling van het deelcomplex (realisatieprincipe), waarbij als uitgangspunt wordt gekozen dat nagenoeg alle kosten en opbrengsten (bijvoorbeeld 95 %) gerealiseerd zijn. Een tussentijdse winstneming is alleen mogelijk onder de volgende randvoorwaarden:
 - 50 % van de gronduitgifte en minimaal 75 % van de kosten moeten feitelijk zijn gerealiseerd;

- het saldo van de resterende exploitatie moet positief zijn, dan wel dat er bij een negatief saldo een voorziening ten laste van de te nemen winst is gevormd. Overigens kunnen zich situaties voordoen waarbij bij de winstneming wordt afgeweken van de hier genoemde randvoorwaarden, bijvoorbeeld in situaties dat de verslagleggingsvoorschriften afwijkende bepalingen bevat inzake de winstneming. De genomen winst wordt gestort in de Risicobuffer Grondexploitaties.
- Vanuit de grondexploitatie worden de kosten van het gemeentelijk personeel gedekt, waarbij de bijdrage vanuit de grondexploitatie aan het concern is gebaseerd op de omvang van de ontwikkelingen in de grondexploitatie. Uitgangspunt hierbij is dat alle personele kosten gedekt worden voor zover deze zijn toe te rekenen aan de grondexploitatie.

Resultaten grondexploitatie

In dit onderdeel wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de begroting 2019 in vergelijking met de financiële situatie zoals vastgelegd in de laatste jaarrekening. De belangrijkste verschillen worden hierbij nader verklaard.

Resultaatverwachting grondexploitatie

De grondexploitatie is opgebouwd uit een aantal complexen. Voor deze complexen wordt 2 keer per jaar op basis van de uitgangspunten van de vastgestelde bestemmingsplannen een prognose gemaakt van de te verwachten resultaten. De frequente actualisatie van de exploitatieopzetten waarborgt een continu inzicht in de financiële positie van de grondexploitatie. In het onderstaande overzicht blijkt welke resultaten worden verwacht van de 'lopende' complexen, volgens de meest recente prognose. Deze resultaten zijn op basis van de contante waarde. Dit op grond van het uitgangspunt in de beleidsnota grondbeleid Rheden.

- Saldo contante waarde: saldo eindwaarde uitgedrukt in de geldwaarde van vandaag (of een ander nader aan te geven datum);
- Saldo eindwaarde: saldo van kosten en opbrengsten op einddatum van de exploitatie, rekening houdend met alle rentekosten en -opbrengsten en kosten- en opbrengstenstijgingen gedurende de looptijd van het project.

Op grond van de gewijzigde BBV mogen de NIEGG met ingang van 1 januari 2016 geen deel meer uitmaken van de grondexploitatie. Deze worden verantwoord onder de materiële vaste activa op de balans.

overzicht resultaten van de 'lopende' complexen Prognose r (in €; + = winst; - = verlies)

Complex	Prognose Begroting 2019 Eindwaarde	Prognose Begroting 2019 CW	Prognose Jaarrekening 2017 CW	Resultaat- ontwikkeling CW
De Beemd	1.463.193	1.445.792	1.445.792	0
<i>Totaal winstgevend</i>	<i>1.463.193</i>	<i>1.445.792</i>	<i>1.445.792</i>	<i>0</i>
Da Costa	-369.233	-367.031	-367.031	0
Dr Visserstraat	-45.080	-44.544	-44.544	0
Vitatron	-191.019	-187.622	-187.622	0
<i>Totaal verliesgevend</i>	<i>-605.332</i>	<i>-599.197</i>	<i>-599.197</i>	<i>0</i>
Totaal	857.861	846.595	846.595	0
Voorziening verliesgevende complexen 1)	605.332			

1) Saldo verliesgevende complexen op eindwaarde wordt afgedekt door een voorziening.

Algemene toelichting

De toelichting op de resultaatontwikkeling vindt zoals hierboven aangegeven plaats op de contante waarde.

Uit het bovengenoemd overzicht op contante waarde blijkt dat volgens de begroting een totaal positief resultaat op de lopende complexen wordt verwacht van € 846.595. Dit resultaat is gelijk aan de raming volgens de jaarrekening 2017. Het totaalsaldo op eindwaarde blijft € 857.861 positief, waarbij opgemerkt dat het totaalbedrag voor verliesgevende complexen (€ 605.332) wordt afgedekt door de voorziening verliesgevende complexen grondexploitatie.

Ontwikkeling reserve risicobuffer grondexploitaties

De bufferreserve is in 2010 ingesteld en heeft per 1-1-2018 een positief saldo van € 444.567. De prognose voor 31-12-2018 is dat de risicobuffer gelijk blijft.

Saldo 1-1-2018	444.567
Prognose Saldo per 31-12-2018	444.567

Winstneming grondexploitatie

De verwachte resultaten zijn in zijn geheel en per complex uiteengezet. Hierbij is sprake van zowel winstgevende als verliesgevende complexen. Dit op basis van de algemeen aanvaarde grondslagen van resultaatbepaling.

Voor alle verliesgevende deelcomplexen die in exploitatie zijn genomen zijn voorzieningen gevormd. In het onderstaande overzicht blijkt wanneer de nog resterende winst volgens de begroting 2019 gerealiseerd wordt. Hierbij is de winst op eindwaarde verwerkt, omdat bij de afwikkeling van het complex het resultaat op eindwaarde zal worden gerealiseerd.

<i>Jaar</i>	<i>Deelcomplex</i>	<i>Verwacht resultaat</i>
	<i>Winstgevende complexen</i>	
2019	De Beemd	1.463.193
	Totaal	1.463.193
	Verliesgevende complexen in exploitatie	605.332

Uit het bovenstaande overzicht blijkt dat voor de komende jaren in totaal € 1,46 miljoen aan winstneming kan worden verwacht uit het complex de Beemd. Deze winstverwachting is gelijk als die van de jaarrekening 2017.

Voor de verliesgevende complexen in exploitatie wordt een totaal verlies verwacht van ongeveer € 0,61 miljoen. Voor dit bedrag is een voorziening gevormd conform de voorschriften uit de BBV.

Risico's grondexploitatie

Exploitatie van bouwgrond gaat per definitie gepaard met risico's. De volgende risico's kunnen worden genoemd:

- nationale en regionale marktomstandigheden betreffende woningbouw en bedrijventerreinen;
- (verwachte) overheidsmaatregelen (zoals milieuvoorschriften, ruimtelijke ordening, subsidiemogelijkheden);
- prijsontwikkeling in onder andere de bouwsector;

- procedures die moeten worden doorlopen en de resulterende (mogelijk lange) doorlooptijd;
- claimgevoeligheid (onder andere planschade);
- algemene economische ontwikkeling;
- invloed van provincie en rijksoverheid op gewenste woningbouwprogramma's en uitgifte van bedrijventerreinen.

Binnen bepaalde marges zijn de risico's beheersbaar. Inherent aan een bouwgrondexploitatie is altijd het meerjarig karakter. Om dit proces goed te kunnen beheersen is het noodzakelijk voortdurend inzicht te hebben in de ontwikkeling van baten en lasten.

Op grond van een analyse van de risico's zijn de volgende verhoogde risico's te benoemen:

- Als algemeen risico kan worden vermeld dat er tussentijds als gevolg van (inspraak) procedures, wetswijzigingen e.d. plannen inhoudelijk aangepast zullen moeten worden. De financiële effecten hiervan kunnen een negatieve invloed hebben op de zelfvoorzienendheid van de grondexploitatie.
- Wanneer de niet in exploitatie genomen gronden in exploitatie genomen worden kunnen deze verliesgevend zijn. Op dat moment zal een extra voorziening getroffen dienen te worden. Dit hangt af van de uiteindelijke plannen voor deze gronden.

Tenslotte is per 1 januari 2016 de VPB plicht voor overheidsbedrijven ingevoerd. Dit houdt in dat concurrerende en/of op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden vanaf 1 januari 2016 voortaan belastingplichtig kunnen zijn. Hieronder vallen ook de grondexploitaties. In de loop van 2018 wordt getoetst of het totaal van de grondexploitaties van de gemeente Rheden als een (winstgevende) onderneming kan worden gezien. Als dat het geval is wordt een openingsbalans opgesteld en zal een inschatting worden gemaakt van de te betalen VPB. Verwacht wordt dat het effect op de resultaten van de lopende grondexploitaties klein is.

Bezuinigingen

Inleiding

De paragraaf bezuinigingen heeft als doel zicht te houden op de voortgang van bezuinigingsmaatregelen, zoals die door uw raad in de afgelopen jaren zijn besloten. Ontwikkelingen die effect hebben op de realisatie van de bezuinigingsmaatregel worden vermeld bij het betreffende besluit.

In deze paragraaf is een overzicht van de (nog) niet gerealiseerde bezuinigingen uit voorgaande jaren. Deze bezuinigingen komen voort uit:

- D-14: Dekkingsplan 2014-2017
- B-15: Begroting 2015
- T-15: Transformatieplan 2015

Voortgang bezuinigingen

Per bezuiniging is in deze paragraaf aangegeven wat de stand van de realisatie is en wordt hierop een toelichting gegeven. Over de status van de bezuiniging in 2018 (voor zover van toepassing) is gerapporteerd in de zomerrapportage 2018.

Programma 2 - Welzijn

Statusoverzicht

Product		Bron	2019	2020	2021	2022	Formatie	
(Bedragen x € 1.000)							in fte	x € 1.000
291	Theothorne	D-14	0	0	0	0	-	-
DIV	Transformatieplan	T-15	2.518	2.518	2.518	2.518	-	-
Totaal			2.518	2.518	2.518	2.518	-	-

Toelichting voortgang

291 Theothorne

Op basis van een aangenomen motie van de gemeenteraad was de bezuiniging tot het jaar 2019 opgeschort. In het Coalitieakkoord "Rheden geeft Energie" is vastgelegd dat de bezuiniging op de Theothorne-regeling structureel wordt teruggedraaid.

DIV Transformatieplan

Het transformatieplan 2015 is door de raad vastgesteld op 30 juni 2015 en verwerkt in de begroting. De actualisatie is vastgesteld op 20 oktober 2015. In aansluiting op de Voorjaarsnota 2017 is de notitie "Twee jaar Transitie in Rheden" verstrekt aan de Raad. Hierin is aangegeven dat ten opzichte van de in het oorspronkelijk Transformatieplan opgenomen versoberingen op de afdeling Toegang naar verwachting € 300 k minder kan worden bespaard. Dit is in bovenstaande opstelling en in de Begroting 2019 en MJR 2020-2022 verwerkt. In het najaar 2018 is gestart met de werkzaamheden die moeten leiden tot een transformatieplan 2.0, dat gereed is begin 2019.

Programma 3 – Gebiedsontwikkeling

Statusoverzicht

Product (Bedragen x € 1.000)		Bron	2019	2020	2021	2022	Formatie	
							in fte	x € 1.000
508	Vastgoed exploitatie verkoop woningen	D-18	450	0	0	0	-	-
Totaal			450	0	0	0	-	-

508 Vastgoed exploitatie verkoop woningen

In het dekkingsplan begroting 2018 was een incidentele taakstelling opgenomen voor verkoop vastgoed. Dit betreft het pand "Den Heuvel". Zoals gemeld in de paragraaf bezuinigingen bij de zomerrapportage 2018 is de gemeente actief bezig met de verkoop. Er wordt momenteel gekeken welke (verkoop)acties nog meer mogelijk zijn. De verwachting is dan ook dat deze taakstelling in 2019 kan worden gerealiseerd.

Programma 7 - Overhead

Statusoverzicht

Product (Bedragen x € 1.000)		Bron	2019	2020	2021	2022	Formatie	
							in fte	x € 1.000
42	Bedrijfsplan De Connectie	B-15	0	125	466	604	-	-
43	Functie medewerker basisregistratie	B-15	11	11	11	11	0,2	11
Totaal			11	136	477	615	0,2	11

Toelichting voortgang

42 Bedrijfsplan De Connectie/ ICT samenwerking

Op basis van het Bedrijfsplan en de Begroting 2019 van de Connectie zal vanaf 2020 sprake zijn van een voordelig resultaat. Ten opzichte van de begroting 2018 is de besparing vertraagd als gevolg van geactualiseerde inschattingen zoals opgenomen in de eerste bestuursrapportage 2018 en meerjarenbegroting 2019 - 2022 van *De Connectie*.

43 Functie medewerker basisregistratie:

De bezuiniging is voorzien vanaf 2019.

Financiële begroting

Inleiding

Naast de beleidsvoornemens en de hierbij behorende financiële middelen die opgenomen zijn in de programma's en paragrafen bevat deze begroting ook een financiële begroting. In dit hoofdstuk is de financiële begroting 2019 opgenomen conform de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten ((BBV) hiervoor stelt. In paragraaf 4.2 is het overzicht van baten en lasten van de begroting 2019 afgezet tegen de gewijzigde begroting 2018 (na behandeling zomerrapportage) en de jaarrekening 2017. In paragraaf 4.3 zijn de uitgangspunten en het overzicht van de meerjarenraming 2019-2022 opgenomen. Daarnaast wordt meerjarig inzicht gegeven in het geraamde incidentele baten en lasten en de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In paragraaf 4.4 wordt de financiële positie 2019 nader toegelicht.

4.2 Overzicht lasten en baten

De recapitulatiestaat, zoals hieronder weergegeven, geeft inzicht in de lasten en baten per programma voor de primitieve begroting 2019. Daarnaast geeft het inzicht in het saldo van de algemene dekkingsmiddelen, de raming van de post onvoorzien, de mutaties in de reserves en incidentele lasten en baten. Deze gegevens zijn afgezet tegen de jaarrekeningcijfers van 2017 en de gewijzigde begroting 2018 na behandeling zomerrapportage 2018.

(Bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2017			Gewijzigde begroting 2018			Begroting 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma									
1. Economische ontwikkeling	35.563	14.568	-20.995	33.740	16.175	-17.565	33.599	15.399	-18.199
2. Welzijn	36.361	2.631	-33.730	37.647	2.452	-35.196	35.905	2.202	-33.703
3. Gebiedsontwikkeling	13.457	3.500	-9.957	11.779	2.802	-8.978	12.360	2.118	10.242
4. Duurzaamheid	10.179	9.200	-979	8.910	8.551	-360	9.281	9.011	-270
5. Bestuur en veiligheid	8.137	111	-8.026	7.928	47	-7.881	7.761	23	-7.737
Financiën	675	3.146	2.471	729	1.149	421	1.224	913	-311
Overhead (exclusief algemene dekkingsmiddelen)	14.171	331	-13.840	14.043	101	-13.942	14.365	250	-14.114
Subtotaal programma's	118.543	33.487	-85.056	114.776	31.277	-83.500	114.495	29.917	-84.578
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>									
- Lokale heffingen	-	8.434	8.434	-	8.557	8.557	-	8.744	8.744
- Algemene uitkering gemeentefonds	-	66.193	66.193	-	68.857	68.857	-	70.605	70.605
- Dividenden	-	352	352	-	510	510	-	430	430
- Saldo financieringsfunctie	-	195	195	-	195	195	-	195	195
- Ov. alg. dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal alg. dekkingsmiddelen	-	75.174	75.174	-	78.119	78.119	-	79.974	79.974
Vennootschapsbelasting									
Post onvoorzien	-	-	-	25	-	-25	25	-	-25
Tot. Saldo van lasten en baten	118.543	108.661	-9.882	114.801	109.396	-5.406	114.520	109.891	-4.629
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	2.999	7.231	4.232	380	3.146	2.766	-	3.922	3.922
Totaal resultaat	121.542	115.892	-5.650	115.182	112.542	-2.640	114.520	113.813	-707
Incidentele lasten en baten			-	2.218	450	-1.768	3.310	3.922	612
Structureel resultaat	121.542	115.892	-5.650	112.964	112.092	-872	111.209	109.891	-1.318

4.3 Meerjarenraming

4.3.1 Uitgangspunten meerjarenraming 2019-2022

In deze begroting zijn de financiële uitgangspunten gehanteerd zoals vastgesteld bij de Kadernota 2019. Deze uitgangspunten zijn bepalend voor het ramen van de baten en lasten en daarmee het begrotingsresultaat en het resultaat van de meerjarenraming.

Financieel beleid

De begroting 2019 is opgebouwd vanuit het bestaande, door de Raad geaccordeerde, beleid. Voor nieuw beleid geldt het uitgangspunt van de integrale afweging, waarbij de Raad, gegeven het haar toekomstige budgetrecht, de besluiten neemt en daarmee de nieuwe middelen beschikbaar stelt.

Lokale heffingen

De jaarlijkse vaststelling van de tarieven, zoals deze in de begroting worden verwerkt, is gebaseerd op het door de Raad vastgestelde tarievenbeleid en hieraan ten grondslag liggende consistente en objectieve uitgangspunten. Voor diverse lokale heffingen gelden wettelijke voorschriften, zoals ter zake van retributies waarvoor geldt dat de opbrengst maximaal 100% van de kosten mag bedragen.

Voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht wordt gestreefd naar kostendeekkende tarieven. Echter de totale stijging van het rioolrecht en afvalstoffenheffing zal jaarlijks nooit hoger zijn dan het verwachte inflatiepercentage (2019 2.3%).

Voor de opbrengst vanuit de onroerende zaakbelastingen (OZB) wordt ook uitgegaan van een stijging met het inflatiepercentage van 2.3%. De relatieve stijging van de tarieven wordt nader toegelicht in de paragraaf Lokale heffingen.

Leges

De leges worden in de begroting geraamd op basis van het verwacht aantal verstrekkingen en de tarieven overeenkomstig de geldende verordening. Op basis van de begrote lasten over 2018 worden in het najaar van 2017 de nieuwe kostendeekkende tarieven berekend en in een wijziging van de legesverordening aan de raad ter vaststelling voorgelegd.

Algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering voor de begroting en meerjarenraming is gebaseerd op de septembercirculaire 2018. In de verwerking van de algemene uitkering zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Voor de jaren 2019 tot en met 2029 worden de accrespercentages van de septembercirculaire 2018 verwerkt;
- Voor de raming van de algemene uitkering over het begrotingsjaar 2019 worden de verdeleenheden, van waaruit de algemene uitkering wordt berekend bij het opstellen van de begroting, geactualiseerd;
- De algemene uitkering is als bate opgenomen onder Algemene dekkingsmiddelen.

Loon- en prijsontwikkelingen

In de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 worden de loon- en prijsontwikkelingen aangehouden zoals deze door het Centraal Planbureau worden geraamd en zijn opgenomen in de septembercirculaire 2019. In de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 zijn stelposten gereserveerd om de verwachte loon en prijsstijgingen op te vangen.

Financieringskosten (rentekosten)

De financieringskosten worden in de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 opgenomen op basis van een geactualiseerde middellange financieringsprognose. Hierbij is de financieringspositie van de gemeente her berekend en over het overschot c.q. tekort rente gecalculeerd.

In de begroting 2019 is voor het financieringstekort een rentekostenvoet gehanteerd van 1% voor zover deze de kasgeldlimiet overschrijdt. Tot de kasgeldlimiet geldt een rentepercentage van 0,5%.

Voor de rentelasten die bij derden in rekening worden gebracht en die onderdeel uitmaken van de kostprijsberekening van de in het verleden gedane investeringen - gelden de destijds vastgestelde rentepercentages.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten worden berekend naar gelang de economische levensduur van het betreffende activum. Hierbij worden de afschrijvingstermijnen gehanteerd, zoals opgenomen in bijlage 1 van de financiële verordening gemeente Rheden 2016. Met het vaststellen van de programmabegroting 2019 stelt de Raad overeenkomstig het bepaalde in de Financiële verordening gemeente Rheden de middelen beschikbaar voor de uitvoering van het investeringsprogramma (investeringslijst 2019-2022) door het college.

Personeelskosten (salariskosten)

De salariskosten zijn in de begroting 2019 geraamd op de toegestane formatieomvang en de hierbij behorende loonkosten van de personeelsleden op basis van de huidige cao afspraken. In de meerjarenraming 2020-2022 is jaarlijks een stelpost opgenomen in verband met een kostenstijging als gevolg van (extra) periodieke verhogingen, functiewaarderingen en eventuele CAO verhoging. Zie hiervoor onderdeel loon- en prijsontwikkelingen.

Rentebeleid reserves en voorzieningen

In de begroting 2019 zullen de 'rentekosten reserves en voorzieningen' worden verwerkt overeenkomstig het huidige rentebeleid, zoals dat is verwoord in de nota weerstandsvermogen.

Subsidieverstrekkingsen

De hoogte van de subsidieverstrekkingsen worden gebaseerd op de van toepassing zijnde subsidieverordening en, voor zover hier sprake van is, subsidiecontracten. Indien in deze een indexering is voorzien, geldt voor het jaar 2019 een stijging van maximaal het verwachte inflatiepercentage van 2.3%. Indien een indexering niet is voorzien geldt de nullijn.

Grondexploitatie

De uitgangspunten die bepalend zijn voor de financiële prognoses in de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 zijn opgenomen in de beleidsnota grondbeleid gemeente Rheden 2015.

Opbrengst huur en pacht

De opbrengsten van de huur en de pacht worden begroot op basis van de hieraan ten grondslag liggende contracten. Voor zover sprake is van leegstand bij de te verhuren objecten wordt toch rekening gehouden met een substantiële bezetting. Hiermee wordt bereikt dat in de begroting de te realiseren opbrengsten blijken en dat bij de jaarrekening inzicht ontstaat in het bezettingsresultaat.

Incidentele begrotingsruimte

In de begroting 2019 wordt een incidentele begrotingsruimte opgenomen van € 25.000. Deze post dient als dekkingsmiddel voor incidentele wensen van het college, alsmede incidentele tegenvallers die zich voordoen.

Indien een budget wordt gevraagd van boven de € 25.000 zal het college aan de Raad in een raadsvoorstel vooraf toestemming dienen te vragen.

Autonome kostenontwikkeling en budgetaanpassingen op bestaand beleid

Ten aanzien van het opstellen van de begroting 2019 en de budgetaanpassingen ten opzichte van de begroting 2018 gelden de begrotingsrichtlijnen. Deze luiden voor het begrotingsjaar 2019 als volgt:

- Voor elke budgetverhoging geldt dat sprake moet zijn van uitvoering van bestaand beleid en dat in voldoende mate moet worden aangegeven welke oorzaken ten grondslag liggen aan de budgetverhoging;
- Het betreffende budget waarover de budgetverhoging wordt aangevraagd, dient in voldoende mate te zijn onderbouwd in aantallen en prijzen;
- Bij elke budgetverhoging dient te worden aangegeven in hoeverre een budgetverhoging noodzakelijk is en in hoeverre bijsturingmaatregelen een budgetverhoging kunnen voorkomen.

Kosten Regionale samenwerking

De kosten als gevolg van de regionale samenwerking worden in de begroting opgenomen.

Overzicht meerjarenraming 2019-2022

(Bedragen x € 1.000)	Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1. Economische ontwikkeling	33.599	15.399	-18.199	33.683	15.399	-18.283	33.387	15.399	-17.987	33.260	15.399	-17.860
2. Welzijn	35.905	2.202	-33.703	36.211	2.202	-34.009	36.623	2.202	-34.421	37.223	2.202	-35.021
3. Gebiedsontwikkeling	12.360	2.118	-10.242	12.264	2.078	-10.186	12.014	3.078	-8.936	12.014	2.078	-9.936
4. Duurzaamheid	9.281	9.011	-270	9.198	9.011	-187	9.021	9011	-9	8.921	9.011	91
5. Bestuur en veiligheid	7.761	23	-77.371	7.669	23	-7.645	7.670	23	-7.647	7.669	23	-7.645
Financiën	1.249	913	-336	1.769	913	-856	2.175	913	-1.262	2.713	913	-1.800
Overhead	14.365	250	-14.114	13.787	373	-13.414	13.600	159	-13.441	13.151	21	-13.131
Algemene dekkingsmiddelen	-	79.973	79.973	-	82.177	82.177	-	83.938	83.938	-	85.714	85.714
Tot. Saldo van lasten en baten	114.520	109.890	-4.629	114.580	112.176	-2.404	114.490	114.723	233	114.950	115.361	411
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	-	3.922	3.922	-	189	189	-	189	189	-	189	189
Totaal resultaat (incidenteel en structureel)	114.520	113.812	-707	114.580	112.365	-2.215	114.490	114.912	422	114.950	115.550	600
Incidentele lasten en baten	3.310	3.733	423	1.904	-	-1.904	1.406	1.000	-406	996	-	-996
Structureel resultaat	111.209	109.890	-1.130	112.775	112.365	-311	113.083	113.912	829	113.954	115.550	1.596

Het begrote resultaat in 2019 en 2020 is negatief. Vanaf 2021 is de begroting weer positief. Structureel ziet er zelfs zeer goed uit. De incidentele baten en lasten komen vooral uit het coalitieakkoord.

Incidentele baten en lasten

Overzicht geraamde incidentele lasten en baten 2019-2022

(Bedragen x € 1.000) Incidentele lasten en baten	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2019	2020	2021	2022
<i>Incidentele lasten</i>				
1. Economische ontwikkeling	90	0	0	0
2. Welzijn	717	159	0	0
3. Gebiedsontwikkeling	560	450	200	200
4. Duurzaamheid	450	450	200	100
5. Bestuur en veiligheid	92	0	0	0
Financiën	200	100	0	0
Overhead	1201	746	1006	696
Totaal incidentele lasten	3.310	1.904	1.406	996
<i>Incidentele baten</i>				
1. Economische ontwikkeling	0	0	0	0
2. Welzijn	0	0	0	0
3. Gebiedsontwikkeling	0	0	1.000	0
4. Duurzaamheid	0	0	0	0
5. Bestuur en veiligheid	0	0	0	0
Financiën	3.733	0	0	0
Overhead	0	0	0	0
Totaal incidentele baten	3.733	0	1.000	0
Saldo incidentele lasten en baten	-423	1904	406	996

De baten in 2019 betreft de inzet van reserves. In 2021 is een bate opgenomen i.v.m. de afwikkeling van de grondexploitatie de Beemd.

Hieronder worden de incidentele lasten > € 50.000 per programma gespecificeerd. In de omschrijving is meegegeven uit welk document dit is vastgesteld

Programma 1. Economische Ontwikkeling

(Bedragen x € 1.000) Omschrijving	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2019	2020	2021	2022
VJ 2017/beleidsnota "Van en Voor Rheden"	75	0	0	0
Overige <= € 50.000	15	0	0	0
Totaal incidentele lasten / baten	90	0	0	0

Programma 2. Welzijn

(Bedragen x € 1.000) Omschrijving	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2019	2020	2021	2022	
VJN 2017/BI Naar overheidsparticipatie	100	0	0	0	
VJN 2017/BI Gevefonds	50	50	0	0	
Begroting 2019/Schulddienstverlening	71	71	0	0	
Kadernota 2019/doelgroepen vervoer	179	0	0	0	
Begroting 2019/Regie in de toegang	185	0	0	0	
Kadernota 2019/Schulddienstverlening	60	40	0	0	
Kadernota 2019/Dorpshuis Ellecom	75	0	0	0	
Overige <= € 50.000	0	0	0	0	
Totaal incidentele lasten / baten	720	161	0	0	

Programma 3. Gebiedsontwikkeling

(Bedragen x € 1.000) Omschrijving	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2019	2020	2021	2022	
VJN 2016-17/BI Omgevingswet	110	0	0	0	
Kadernota 2019/Verduurzaming gem. vastgoed	250	250	0	0	
Kadernota 2019/uitvoeringsplannen structuurvisie	200	200	200	200	
Overige <= € 50.000	0	0	0	0	
Totaal incidentele lasten / baten	560	450	200	200	

Programma 4. Duurzaamheid

(Bedragen x € 1.000) Omschrijving	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2019	2020	2021	2022	
VJN 2016/BI Rhedense klimaataanpak	250	250	0	0	
Kadernota 2019/Duurzaamheid	200	200	200	100	
Overige <= € 50.000	0	0	0	0	
Totaal incidentele lasten / baten	450	450	200	100	

Programma 5. Bestuur en veiligheid

(Bedragen x € 1.000) Omschrijving	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2019	2020	2021	2022	
Verkiezingen	92	0	0	0	
Overige <= € 50.000	0	0	0	0	
Totaal incidentele lasten / baten	92	0	0	0	

Financiën

Bedragen x € 1.000) Omschrijving	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2019	2020	2021	2022	
Kadernota 2019/stelpost ziektevervanging	200	100	0	0	
Overige <= € 50.000	0	0	0	0	
Totaal incidentele lasten / baten	200	100	0	0	

Overhead

(Bedragen x € 1.000) Omschrijving	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2019	2020	2021	2022	
Begroting 2018/Doorontwikkeling organisatie	200	0	0	0	
Begroting 2018/Communicatie	72	0	0	0	
Kadernota 2019/BI medewerkers tevredenheid onderzoek	12	0	0	0	
Kadernota 2019/BI Global Goal	40	0	0	0	
Kadernota 2019/BI Doorontwikkeling fase 2	95	95	0	0	
Kadernota 2019/BI Gebiedsontwikkeling / coaching	75	75	0	0	
Begroting 2019/tijdelijke uitbreiding	110	113	92	0	
Coalitieakkoord/Tijdelijke programma medewerkers	160	160	160	160	
Coalitieakkoord/diverse onderzoeken	50	25	0	0	
Coalitieakkoord/ondersteuning coaches	20	0	0	0	
Coalitieakkoord/Huisvesting gemeentehuis	364	276	188	0	
Coalitieakkoord/Tijdelijke huisvesting	0	0	566	536	
Overige <= € 50.000	0	0	0	0	
Totaal incidentele lasten / baten	1.198	744	1.006	696	

Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Er zijn in de begroting 2019 geen structurele toevoegingen geraamd. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de structurele onttrekkingen op de reserves.

(Bedragen x € 1.000) Structurele mutaties reserves	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2019	2020	2021	2022
<i>Structurele onttrekkingen</i>				
Reserve onderhoud gebouwen	13	13	13	13
Reserve woongebieden	100	100	100	100
Reserve Dorpsvisie	66	66	66	66
Reserve Carion	5	5	5	5
Reserve videoverslag Raad	4	4	4	4
Totaal structurele onttrekkingen	188	188	188	188

Reserve onderhoud gebouwen

Uit deze reserve worden de afschrijvingslasten gedekt van de investeringen zoals die in het SBO gebouwen zijn opgenomen (jaarlijks € 13.000).

Reserve woongebieden

In de Nota heroverweging 2010 is de vorming van de reserve herstructurering woongebieden opgenomen. Uit deze reserve worden diverse uitgaven voor wijkvernieuwing gedekt (jaarlijks € 100.000).

Reserve Dorpsvisie

De reserve is bestemd voor de stationsomgeving en wordt ingezet ter dekking van de afschrijvingslasten.

Reserve voormalig Carion

Betreft de dekking van de afschrijvingslasten voor de verbouwing van de OASE in Dieren.

Reserve videoverslag Raad

Betreft de dekking van de afschrijvingslasten die zijn opgenomen in de begroting voor de videoverslaggeving in de commissiekamers.

4.4 Financiële positie

Uiteenzetting financiële positie

In de vernieuwde BBV is opgenomen dat in de begroting en meerjarenraming een geprognosticeerde begin- en eindbalans moet worden opgenomen. Deze dient ten minste de posten te bevatten om het EMU-saldo te kunnen berekenen. De geprognosticeerde balans wordt hieronder weergegeven.

	Jaarrekening		begroting			
Saldo per 31-12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vaste activa	111.756	114.707	126.894	126.157	124.817	123.625
Vlottende activa						
Vorraden	1.559	1.159	474	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	12.135	12.135	12.135	12.135	12.135	12.135
Totaal activa	125.450	128.001	139.503	138.292	136.952	135.760
Vaste passiva						
Algemene reserve	27.016	18.088	17.381	15.165	15.588	16.188
Bestemmingsreserve	20.011	16.621	12.699	12.510	12.321	12.132
Gerealiseerd resultaat	-5.649	-2.642	-707	-2.216	423	600
Saldo Eigenvermogen	41.378	32.067	29.373	25.459	28.332	28.920
Vaste schulden	55.092	70.000	78.000	78.000	78.000	78.000
Voorzieningen	3.953	3.441	3.012	2.570	2.399	2.228
Vlottende passiva						
Netto vlottende schuld < 1 jaar	24.496	21.962	28.587	31.732	27.690	26.081
Overlopende passiva	531	531	531	531	531	531
Saldo VV	84.072	95.934	110.130	112.833	108.620	106.840
Totaal passiva	125.450	128.001	139.503	138.292	136.952	135.760

Investerings

In onderstaande tabel zijn onze vaste activa opgenomen. Onder activa verstaan we investeringen die in het verleden zijn gedaan en nu nog tegen een bepaalde waarde op onze balans staan. In de tabel gaan wij er van uit dat de geplande investeringen voor 2018 per 1 januari zijn afgerond, m.u.v. de investeringsprojecten. Deze projecten hebben vaak een langere looptijd die over de jaargrens heen loopt. Voor deze projecten gaan wij ervan uit dat 50% van het investeringsbedrag wordt gerealiseerd in het jaar waarin het project wordt gestart.

(Bedragen x € 1.000) Mutaties vaste activa	Aanvang	Mutaties	Ultimo	Mutaties	Ultimo
	2019	2019	2019	20-'22	2022
Materiële vaste activa	110.965	12.218	123.183	-3.176	120.007
Immateriële vaste activa	435	-31	404	-93	311
Financiële vaste activa	3.307	-0	3.307	0	3.307
Totaal mutaties	111.924	12.187	126.894	-3.269	123.625

De geraamde investeringen en de afschrijvingslasten zijn in dit overzicht opgenomen en in het meerjarenperspectief doorgetrokken. Het gaat om investeringsprojecten uit de kadernota openbare ruimte (wegen en riolering), de nieuwbouw van het zwembad en geplande vervangingsinvesteringen.

Financiering

Onderstaande tabel bevat geeft een overzicht van de ontwikkeling van opgenomen geldleningen.

(Bedragen x € 1.000) Mutaties geldleningen	Restant lening	Opname	Aflossing	Restant lening
2018	1-jan			31-dec
Opgenomen geldleningen	70.000	18.000	-10.000	78.000
Totaal mutaties	70.000	18.000	-10.000	78.000

Door de geplande investeringen zal de financieringsbehoefte toenemen. Op basis van de huidige inzichten zal de financieringsbehoefte na 2021 licht dalen.

Reserves en voorzieningen

In de onderstaande tabel hebben we de totalen van de algemene reserve, de bestemmingsreserves en de voorzieningen opgenomen. Voor de stand per 1-1-2019 is uitgegaan van de gegevens conform de zomerrapportage 2018.

(Bedragen x € 1.000) Mutaties geldleningen	Stand	Dotaties	Onttrekkingen	Stand
2019	1-jan			31-dec
Algemene reserve	18.088	0	-707	17.381
Bestemmingsreserves	16621	3.409	-7.331	12.699
Voorzieningen	3441	166	-667	2.940
Totaal mutaties	38.150	3.575	-8.705	33.020

De onderhoudsvoorzieningen zijn bij de jaarrekening 2015 omgezet naar bestemmingsreserves. Voor de begroting 2019 zijn wij ervan uitgegaan dat de jaarlijkse onderhoudslasten gelijk zullen zijn aan de storting in de voorziening zoals die voorheen in de meerjarenbegroting was opgenomen.

Ontwikkeling financiële positie

De financiële positie van de gemeente is te beoordelen aan de hand van een aantal in het BBV voorgeschreven kengetallen. Daarbij zijn ook de kengetallen bepaald voor de langere termijn, te weten tot en met 2022. Door de Provincie Gelderland is in 2015 met betrekking tot deze kengetallen een indeling in drie categorieën opgegeven als richtinggevend voor de beoordeling. Aan de categorieën wordt in principe geen kwalificatie gegeven, omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf dient plaats te vinden. Wel kan er worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest. Eén afzonderlijk kengetal zegt niet alles, de kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. In onderstaande tabellen is een en ander weergegeven.

Handreiking beoordeling	Categorie A (minst risicovol)	Categorie B	Categorie C (meest risicovol)
Netto schuldquote	< 90 %	90 - 130 %	> 130 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 - 130 %	> 130 %
Solvabiliteitsratio	> 50 %	20 - 50 %	< 20 %
Structurele exploitatuurnorm	Begroting en MJB > 0 %	Begroting of MJB > 0 %	Begroting én MJB < 0 %
Grondexploitatie	< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
Belastingcapaciteit	< 95 %	95 - 105 %	> 105 %

Kengetallen:	Verloop van de kengetallen						Categorie
	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Meerjaren- raming 2020	Meerjaren- raming 2021	Meerjaren- raming 2022	
Netto schuldquote	62%	73%	86%	87%	81%	80%	A
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	60%	71%	84%	85%	79%	77%	A
Solvabiliteitsratio	33%	25%	23%	20%	22%	22%	B
Structurele exploitatuurnorm	-6.77%	-3.24%	-4.43%	-0.28%	0.72%	1.38%	B
Grondexploitatie	1.4%	1.0 %	0.43%				A
Belastingcapaciteit	90.73%	86%	90%				A

Over het algemeen vallen de kengetallen in de categorie minst risicovol ondanks dat de begroting en meerjarenraming tot en met 2020 een negatief saldo laat zien. Het beleid rondom grondexploitatie is passief en daarmee weinig risicovol. De netto schuldquote geeft aan dat de hoogte van de rentelasten en aflossingen niet zwaar op de exploitatie drukt. Het kengetal belastingcapaciteit geeft aan dat de belastingcapaciteit niet volledig is benut. De solvabiliteit valt in de midden categorie. Om de solvabiliteit naar de categorie minst risicovol te krijgen dient er een aanzienlijke toevoeging aan de algemene reserve te worden gedaan.

Bijlage 1 Beleidsindicatoren

Programma	Beleidsindicatoren (verplicht):	Waarde	Jaar
	Taakveld 0. Bestuur en ondersteuning		
5	1. Formatie (fte per 1.000 inwoners)	7,71	2019
5	2. Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	6,45	2018
5	3. Apparaatskosten (kosten per inwoner in €)	1.212	2019
5	4. Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	2,81%	2019
7	5. Overhead (% van totale lasten)	12,53%	2019
	Taakveld 1. Veiligheid		
5	6. Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren)	101	2017
5	7. Harde kern jongeren (aantal per 10.000 jongeren)	1,3	2014
5	8. Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	2,1	2017
5	9. Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	4,6	2017
5	10. Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	3,9	2017
5	11. Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)(aantal per 1.000 inwoners)	4,7	2017
	Taakveld 2. Verkeer, vervoer en waterstaat		
3	12. Ziekenhuisopname na verkeersongeval met motorvoertuig (%)	7%	2015
3	13. Overige verkeersongevallen met gewonde fietser (%)	9%	2015
	Taakveld 3. Economie		
1	14. Functiemenging (%)	45,9%	2017
1	16. Vestiging van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	133,7	2017
	Taakveld 4. Onderwijs		
1	17. Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	0,34	2017
1	18. Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	23,38	2017
1	19. Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs)	1,7%	2016
	Taakveld 5. Sport, cultuur en recreatie		
2	20. Niet sporters (%)	50,3%	2016
	Taakveld 6. Sociaal domein		
1	21. Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	683,1	2017
2	22. Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	1,3%	2015
1	23. Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar)	6,28%	2015
1	24. Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van der beroepsbevolking)	64,1%	2017
1	26. Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	1,2%	2015
1	27. Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners)	362	2017
1	28. Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	533	2017

Programma	Beleidsindicatoren (verplicht):	Waarde	Jaar
2	29. Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	11,5%	2017
2	30. Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	1,2%	2017
2	31. Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	0,5%	2017
2	32. Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (aantal per 10.000 inwoners)	580	2017
	Taakveld 7. Volksgezondheid en milieu		
4	33. Omvang huishoudelijk afval (kg per inwoner)	178	2016
4	34. Hernieuwbare elektriciteit (%)	1,5%	2016
	Taakveld 8. Volksgezondheid, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
3	35. Gemiddelde WOZ-waarde (in € 1.000)	210	2018
3	36. Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	3	2016
3	37. Demografische druk (%)	85,0%	2018
8	38. Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in €)	630	2018
8	39. Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in €)	665	2018

Bijlage 2 Taakvelden

		2019		2020		2021		2022	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
3.1	Economische ontwikkeling	470	-	455	-	455	-	455	-
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	49	-44	49	-44	49	-44	49	-44
4.2	Onderwijshuisvesting	2.350	-35	2.350	-35	2.350	-35	2.350	-35
4.3	Onderwijsbeleid en leerling zaken	1.518	-368	1.541	-368	1.541	-368	1.541	-368
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	289	-5	289	-5	289	-5	289	-5
6.3	Inkomensregelingen	18.916	-14.769	18.943	-14.769	18.980	-14.769	18.980	-14.769
6.4	Begeleide participatie	10.007	-178	10.056	-178	9.723	-178	9.596	-178
Totaal programma 1 Economische ontwikkeling		33.599	-15.399	33.683	-15.399	33.387	-15.399	33.260	-15.399
0.10	Mutaties reserves	-	-10	-	-10	-	-10	-	-10
4.3	Onderwijsbeleid en leerling zaken	134	-130	134	-130	134	-130	134	-130
5.1	Sportbeleid en activering	431	-10	431	-10	384	-10	384	-10
5.2	Sportaccommodaties	2.649	-909	2.854	-909	2.854	-909	2.854	-909
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	708	-	708	-	708	-	708	-
5.5	Cultureel erfgoed	15	-	15	-	15	-	15	-
5.6	Media	957	-	957	-	957	-	957	-
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	478	-3	478	-3	428	-3	428	-3
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.952	-	3.663	-	3.663	-	3.663	-
6.2	Wijkteams	553	-	553	-	553	-	553	-
6.3	Inkomensregelingen	379	-	379	-	379	-	379	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.245	-314	2.066	-314	2.066	-314	2.066	-314
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	11.730	-	12.100	-	12.489	-	12.989	-
6.72	Maatwerkdienstverlening 18	5.204	-22	5.404	-22	5.504	-22	5.604	-22
6.82	Geëscaleerde zorg 18	4.359	-	4.359	-	4.359	-	4.359	-
7.1	Volksgezondheid	1.345	-	1.345	-	1.365	-	1.365	-
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	766	-814	766	-814	766	-814	766	-814
Totaal programma 2 Welzijn		35.905	-2.212	36.212	-2.212	36.624	-2.212	37.224	-2.212
0.10	Mutaties reserves	-	-100	-	-100	-	-100	-	-100
0.2	Burgerzaken	21	-	21	-	21	-	21	-
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.079	-482	1.079	-442	829	-442	829	-442
1.2	Openbare orde en veiligheid	167	-	167	-	167	-	167	-
2.1	Verkeer en vervoer	5.346	-261	5.366	-261	5.366	-261	5.366	-261
2.2	Parkeren	109	-	109	-	109	-	109	-

		2019		2020		2021		2022	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
2.5	Openbaar vervoer	125	-97	125	-97	125	-97	125	-97
4.2	Onderwijshuisvesting	248	-300	248	-300	248	-300	248	-300
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.601	-107	2.601	-107	2.601	-107	2.601	-107
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	164	-147	164	-147	164	-147	164	-147
8.1	Ruimtelijke ordening	1.445	-10	1.335	-10	1.335	-1.010	1.335	-10
8.2	Grondexploitatie (niet	72	-129	72	-129	72	-129	72	-129
8.3	Wonen en bouwen	984	-657	978	-657	978	-657	978	-657
Totaal programma 3 Gebiedsontwikkeling		12.361	-2.290	12.265	-2.250	12.015	-3.250	12.015	-2.250
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	14	-10	14	-10	14	-10	14	-10
7.2	Riolering	3.382	-4.453	3.382	-4.453	3.382	-4.453	3.382	-4.453
7.3	Afval	4.128	-4.540	4.128	-4.540	4.128	-4.540	4.128	-4.540
7.4	Milieubeheer	1.757	-8	1.674	-8	1.497	-8	1.397	-8
Totaal programma 4 Duurzaamheid		9.281	-9.011	9.198	-9.011	9.021	-9.011	8.921	-9.011
0.1	Bestuur	2.056	-	2.056	-	2.056	-	2.056	-
0.10	Mutaties reserves	-	-4	-	-4	-	-4	-	-4
0.2	Burgerzaken	1.678	-	1.586	-	1.586	-	1.586	-
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	124	-	124	-	126	-	124	-
0.8	Overige baten en lasten	-	-	-	-	-	-	-	-
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.657	-13	2.657	-13	2.657	-13	2.657	-13
1.2	Openbare orde en veiligheid	641	-11	641	-11	641	-11	641	-11
3.4	Economische promotie	59	-	59	-	59	-	59	-
8.3	Wonen en bouwen	545	-	545	-	545	-	545	-
Totaal programma 5 Bestuur en veiligheid		7.760	-28	7.668	-28	7.670	-28	7.668	-28
0.10	Mutaties reserves	-	-3.733	-	-	-	-	-	-
0.2	Burgerzaken	186	-595	186	-595	186	-595	186	-595
0.5	Treasury	-757	-10	-657	-10	-657	-10	-657	-10
0.61	OZB woningen	500	-1	500	-1	500	-1	500	-1
0.62	OZB niet-woningen	230	-237	230	-237	230	-237	230	-237
0.63	Parkeerbelasting	60	-70	60	-70	60	-70	60	-70
0.8	Overige baten en lasten	1.030	-	1.450	-	1.856	-	2.394	-
Totaal Financiën		1.249	-4.646	1.769	-913	2.175	-913	2.713	-913

		2019		2020		2021		2022	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0.10	Mutaties reserves	-	-3	-	-3	-	-3	-	-3
0.4	Overhead	14.365	-250	13.787	-373	13.600	-159	13.151	-21
Totaal Overhead		14.365	-253	13.787	-376	13.600	-162	13.151	-24
0.5	Treasury	-	-625	-	-625	-	-625	-	-625
0.61	OZB woningen	-	-6.042	-	-6.125	-	-6.207	-	-6.324
0.62	OZB niet	-	-2.293	-	-2.293	-	-2.293	-	-2.293
0.64	Belastingen overig	-	-221	-	-221	-	-221	-	-221
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	-70.604	-	-72.724	-	-74.403	-	-76.062
3.4	Economische promotie	-	-189	-	-189	-	-189	-	-189
Totaal Algemene dekkingsmiddelen		-	-79.974	-	-82.177	-	-83.938	-	-85.714
Totaal Begroting		114.520	-113.813	114.582	-112.366	114.492	-114.913	114.952	-115.551

Bijlage 3 Kerngegevens

		Begroting 2018	Begroting 2019
Sociale structuur			
Inwoners per 01-01-2018	0-4 jaar	1.774	1.538
(ingevuld in kolom 2019)	5-19 jaar	6.978	6.886
	20-64 jaar	23.767	23.594
	> 65 jaar	11.205	11.571
	Totaal	43.724	43.589
Uitkeringsgerechtigden	WWB < 65 jaar	936	944
(per 1-1-2018)	IOAW	64	74
	IOAZ	5	6
	Bbz	12	6
Fysieke structuur			
Oppervlakte	Land (in ha)	8.173	8.173
	Binnenwater (in ha)	266	266
	Openbaar groen (in ha)	150	151
	Wegen: asfalt (in m)	1.144.760	1.144.760
	Elementen (in m)	1.332.059	1.332.059
Lengte	Riolering (in km)	244	244
Aantal	Woningen	20.705	20.737
	Lantaarnpalen	6.800	6.800
	Bomen	16.824	16.455
	Speelplaatsen	89	89
	Speeltoestellen	392	407
Voorzieningen: teldatum 1-10-2017			
Openbaar basisonderwijs	Aantal scholen	10	10
	Aantal leerlingen	1.465	1.406
Bijzonder basisonderwijs	Aantal scholen	10	10
	Aantal leerlingen	1.904	1.886
Voortgezet onderwijs	Aantal scholen	3	3
	Aantal leerlingen	2.247	2.230

Bijlage 4 EMU-saldo

EMU-saldo (X € 1.000)	Gewijzigde Begroting 2018	Begroting 2019	Meerjaren- raming 2020	Meerjaren- raming 2021	Meerjaren- raming 2022
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-5.406	-4.629	-2.405	233	411
2. Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4.337	4.664	4.997	5.010	4.937
3. Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	171	165	165	165	165
4. Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-8.861	-17.378	-3.929	-2.943	-2.943
5. Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4					
6. Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord					
7. Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-235	-74	-44		
8. Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	1.236	1.621	518		
9. Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-683	-667	-536	-336	-336
10. Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten					
Berekend EMU-saldo	-9.441	-16.298	-1.234	2.129	2.234

Bijlage 5 Productenraming

Producten Programma 1 Economische Ontwikkeling

Product	Omschrijving product:	Budget 2019
208	Beheer lokale overheid OBO	695.268
216	Exploitatie bijzonder basisonderwijs	734.108
222	Beheer lokale overheid speciaal onderwijs	71.175
251	Bijzondere scholengemeenschap	555.851
252	Doordecentralisatie onderwijshuisvesting	252.000
258	Leerlingenvervoer	693.425
259	Logopedie	65.187
260	Ov gemeenschappelijke uitgaven	95.563
261	Integraal jeugd en onderwijsbeleid	295.815
321	Bijstandsverlening	983.242
322	Fraudebestrijding	170.684
323	Bijzondere bijstand	2.052.934
326	Werkgelegenheid	7.245.421
327	Participatiebudget	2.583.773
331	Inkomensvoorziening	939.800
592	Economische zaken	470.234
594	Markten	4.446
616	Recreatie en Toerisme	284.002
790	Facilitair onderhoud onderwijs bevoegd gezag	6.446
Totaal beschikbaar per 1-1-2019:		18.199.374

Producten Programma 2 Welzijn

Product	Omschrijving product:	Budget 2019
125	Kwijtschelding	378.682
261	Integraal jeugd en onderwijsbeleid	359.934
271	Openbare bibliotheken	955.999
277	Vormings- ontwikkelingswerk	1.158
281	Gymnastieklokalen	3.635
282	Sporthallen	108.020
283	Zwemmen	115.801
284	Sportvelden	516.180
285	Sportstimulering	420.536
286	Sportbedrijf	991.893
291	Kunst en cultuur	708.468
337	Schuldhelpverlening	487.281
338	Gelrepass	304.377
340	Algemene diensten & toegang	1.710.205
343	Leefbaarheid en Activering	784.925
345	Voorzieningen WMO	1.930.934
347	Huishoudelijke verzorging	3.167.591
348	Vrijwilligerswerk en mantelzorg	393.581

349	collectieve preventie GGZ	128.448
350	Sociaal Domein/WMO 2015	7.527.363
351	Sociaal Domein/Jeugdzorg	9.541.039
356	Buurt en Accommodaties	859.745
366	Kinderopvang en peuterspeelzaalwerk	86.750
371	Volksgezondheid	721.286
374	Jeugdgezondheidszorg	494.865
375	Preventief Jeugdbeleid	553.188
602	Monumenten	439.386
604	Gemeentelijke monumenten	49.992
692	Begraafplaatsen(inkomsten)	- 47.667
Totaal beschikbaar per 1-1-2019:		33.693.595

Producten Programma 3 Gebiedsontwikkeling

Product	Omschrijving product:	Budget 2019
86	Beschermende maatregelen	33.775
87	Bijzondere wetten	132.748
508	Overige bezittingen	218.326
509	Maatschappelijk vastgoed	343.708
516	Straatnaamborden/huisnummering	21.468
522	Stelpost Wegen	18.335
522	Wegen binnen bebouwde kom	4.092.617
530	Bruggen	10.004
542	Verkeer	749.276
544	Verkeersvoorlichting/educatie	9.513
546	Verkeerssignalering	289.793
562	Parkeervoorzieningen	108.781
572	Veerdiensten	27.353
612	Landschapsbeleidsplan	77.086
614	Bos- en natuurgebieden	35.936
622	Openbaar groen	2.203.481
626	Speelplaatsen	177.574
702	Bestemmingsplannen	1.164.954
708	Onroerend goedtransacties	170.227
738	Verbeteren woonomgeving	129
752	Volkshuisvesting best bouw	45.911
756	Bouwaanvragen	931.287
757	Bouwvergunningen(inkomsten)	- 650.000
782	Werken grondexploitatie(inkomsten)	- 141.811
Totaal beschikbaar per 1-1-2019:		10.070.471

Producten Programma 4 Duurzaamheid

Product	Omschrijving product:	Budget 2019
652	Huisvuil	3.378.163
662	Riolering	3.331.953
103	Reinigingsrechten/afvalstoffen(inkomsten)	- 3.789.584
104	Rioolrecht(inkomsten)	- 4.403.032
672	Milieu algemeen	970.862
673	Rhedense klimaataanpak	462.198
678	Bodem- en grondwater	9.650
680	Geluidbeheer en lucht	24.791
682	Vervuiling woonomgeving	285.009
Totaal beschikbaar per 1-1-2019:		270.000

Producten Programma 5 Bestuur en Veiligheid

Product	Omschrijving product:	Budget 2019
1	Griffie en ondersteuning raad	265.038
2	Raad	604.665
3	Rekenkamercommissie	31.845
4	Dagelijks bestuur	784.919
8	Intergemeentelijke samenwerking	334.800
10	Buitenlandse aangelegenheden	8.106
31	Bezwaar- en Ombudscommissie	23.000
43	Basisregistraties	544.709
70	Publieksbureau	792.238
72	Verkiezingen	167.826
74	Burgerzaken	489.992
76	Gemeentelijke Service Centra	227.650
201	Wijkveiligheid	462.415
202	Toezicht en handhaving	168.155
203	Rampenbestrijding	16.775
624	Evenementen	59.327
971	Bedrijfsvoering Brandweer	2.751.683
Totaal beschikbaar per 1-1-2019:		7.733.143

Producten Programma 6 Financiën

Product	Omschrijving product:	Budget 2019
29	Leges	-409.000
108	Geldlening/uitzetting < 1 jaar	38.000
109	Geldlening/uitzetting > 1 jaar	700.000
114	Uitvoering wet WOZ	499.500

115	Lasten heffing en invordering gem. belastingen	-7.441
134	Algemene dekkingsmiddelen	990.180
138	Kostenplaats rente	-1.504.995
139	Incidentele baten en lasten	40.000
145	Mutaties reserves functies 0-9	-3.733.000
563	Baten parkeerbelasting	-9.999
Totaal beschikbaar per 1-1-2019:		-3.396.755

Producten Programma 7 Overhead

Product	Omschrijving product:	Budget 2019
20	Directie	1.058.993
22	Communicatie	475.261
25	Strategisch team	36.417
30	Bezwaar	252.752
34	Specifieke personeelskosten	68.250
38	Ondernemingsraad	12.159
40	Facilitaire Zaken	1.094.253
42	ICT	5.805.708
47	TAO management	2.307.166
48	Financieel/economische ondersteuning	188.834
49	Control	188.775
50	Personeelsondersteuning	241.410
200	Overhead Welzijn	901.330
502	Overhead Ruimtelijke Ontwikkeling	1.095.395
503	Overhead Openbare Werken	7.720
506	Schoonhouden gem. gebouwen	364.000
510	Kosten uitvoering ARBO	12.279
Totaal beschikbaar per 1-1-2019:		14.110.702

Producten programma 8 Algemene Dekkingsmiddelen

Product	Omschrijving product:	Budget 2019
107	Overige financiële middelen	-430.000
109	Geldlening/uitzetting > 1 jaar(inkomsten)	-194.853
116	Baten OZB gebruikers(inkomsten)	-924.169
118	Baten OZB eigenaren(inkomsten)	-7.405.187
119	Baten roerende woon-bedrijf (inkomsten)	-5.399
121	Baten forensenbelasting(inkomsten)	-48.448
122	Baten toeristenbelasting(inkomsten)	-140.256
123	Baten hondenbelasting(inkomsten)	-220.934
130	Algemene uitkering(inkomsten)	-62.687.704
131	Sociaal deelfonds(inkomsten)	-7.916.543
Totaal beschikbaar per 1-1-2019:		-79.973.493

